

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DEPREME KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLERİN VE
DEPREMLERİN ZARARLARININ EN AZA İNDİRİLMESİ
İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/3200, 3361, 3362, 3364, 3365)
TUTANAK DERGİSİ**

**18'inci Toplantı
17 Mart 2021 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II. MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A.- RAPOR ÜZERİNDE GÖRÜŞMELER

1.- Komisyon raporunda yer alacak önerilerin görüşülmesine ve değerlendirilmesine ilişkin görüşmeler

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DEPREME KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLERİN VE DEPREMLERİN
ZARARLARININ EN AZA İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMA KOMİSYONU
(10/3200, 3361, 3362, 3364, 3365)

18'inci Toplantı
17 Mart 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu saat 13.18'de açıldı.

Komisyonun bu son toplantısında Komisyon raporunda yer alacak önerilerin görüşülmesine ve değerlendirilmesine ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 13.52'de toplantıya son verildi.

17 Mart 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.13

BAŞKAN: Recep UNCUOĞLU (Sakarya)**BAŞKAN VEKİLİ: İlyas ŞEKER (Kocaeli)****SÖZCÜ: Selahattin MİNSOLMAZ (Kırklareli)****KÂTİP: Lütfi KAŞIKÇI (Hatay)**

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Değerli milletvekillerimiz, Türkiye Büyük Millet Meclisi Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 18'inci Toplantısını açıyorum. (')

Toplantı yeter sayımız vardır, gündemimize başlıyoruz.

II. MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI**A.- RAPOR ÜZERİNDE GÖRÜŞMELER**

1.- Komisyon raporunda yer alacak önerilerin görüşülmesine ve değerlendirilmesine ilişkin görüşmeler (**) (***) (****)(*****)

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Değerli arkadaşlar, malum, daha önce de yaptığımız Komisyon raporunda yer alacak önerilerin görüşülmesi, değerlendirilmesi gündemine bugün de devam edeceğiz. Değerli milletvekillerimizden dün itibarıyla da Bakan Bey'le gerçekleştirdiğimiz toplantı sırasında da önerilerini rapor hâlinde yazılı olarak sunan ve ilgili WhatsApp grubundan da paylaşan İstanbul Milletvekilimiz Gökân Zeybek oldu ve diğer milletvekillerimizin de Komisyonumuza 20 Marta kadar bu şekilde ulaştıracakları önerileri yazılı olarak almakta fayda var çünkü hepsini, malum, büyük bir havuzda bir araya getirip, değerlendireceğiz.

Aynı zamanda tüm milletvekillerimize de hem mail adreslerine hem WhatsApp grubumuzdan... Bütün toplantılarımız esnasında sivil toplum kuruluşlarının, kurumların, genel müdürlüklerimizin, akademisyenlerin, toplantılar esnasında değerli milletvekillerimizin dile getirdiği öneriler, uzmanlarımızca yaklaşık 86 sayfalık bir çıktı olarak düzenlendi. Her sunuma ait, her akademisyenimize ait, her milletvekilimizin de isimleri zikredilerek toplantılar esnasında ve sunumlar esnasında gündeme gelmiş tüm önerileri de bu havuzda birleştirdik. Bunlarla birlikte, bu, son toplantımız; bu son toplantımızda da ilave önerileri, yine, çalışma kolaylığı sağlama açısından yazılı olarak milletvekillerimizden alacağız. Ancak yetiştiremeyen olursa da 20 Marta kadar da Komisyona ulaştırılıp kayda girilmesini o şekilde temin edebiliriz.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

** 6/3/2021 tarihli İzmir Çalışma Ziyareti toplantı tutanakları bu Tutanağa eklidir.

*** 11/3/2021 tarihli Elâzığ Çalışma Ziyareti toplantı tutanakları bu Tutanağa eklidir.

**** 17/3/2021 tarihli İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) merkez kampüsü inceleme tutanakları bu Tutanağa eklidir.

***** Komisyon Raporu bu Tutanağa eklidir.

Tabii, değerli milletvekillerimiz, birçok başlıkta Komisyonumuzun konu başlıklarını sizlerle paylaşmıştık. Konu başlıklarındaki değerlendirmeler, öncelik alanları, sorun alanları ve bütün bu başlıklara ait sonuç ve öneriler kısmında da 11 başlık altında çok kapsamlı bir öneri havuzu oluştu. Tabii, bunların mükerrerliklerinin giderilmesi, birbirleriyle sebep-sonuç ilişkileri açısından bütünlük arz edenlerin birleştirilmesi, bazılarının bir tekil öneri değil, bir öneriler manzumesi ya da bir süreç yönetimi şeklinde bir araya getirilmesi, bu şekilde sonuç raporumuza, öneriler kısmına yansıtılması konusunda tekrar çalışacağız, o konuda uzmanlarımızla çalışmalar devam ediyor.

Tabii, önerilerimizde öne çıkan hususlar var, dün Çevre ve Şehircilik Bakanımız Sayın Murat Kurum'un Komisyonumuza sunumunda da değerlendirdiğimiz, kendisinin de zikrettiği bina kimlik sisteminin daha ileri boyuta taşınması ve diğer çalışmalarla entegrasyonu, aynı şekilde, binaların periyodik bir şekilde muayene edilmesi, buna dair kriterlerin, buna dair birtakım prensiplerin, periyotların belirlenmesi hususları Bakanlığımızın da çalıştığı, üzerinde durduğu konulardı, bunlar da dile gelmiş oldu.

Tabii, önerilerimiz sadece uygulamaya yönelik değil, gerek 7269 sayılı Afet Kanunu gerek 6306 sayılı Kentsel Dönüşüm Yasasıyla ilgili uygulamaların bütünlük arz etmesi açısından, birbirlerine uyumluluğunun sağlanması açısından, gerek Kat Mülkiyeti Kanunu'ndan kaynaklanan orta hasardan güçlendirmeye dönüştürülen muvafakatların oranlarının yeniden belirlenmesi açısından gerekse hızlı yargılama esasları açısından 6306 kapsamında da aynı kapsamda değerlendirilebilmesi açısından değişik öneriler var. Tabii, değerli milletvekillerimiz de Komisyonumuza hem toplantılar esnasında hem de 20 Marta kadar ulaştıracakları yeni ilave önerileriyle de bunları birleştireceğiz.

Tabii, öne çıkan birçok husus var, bunları paylaşırsak: Öncelikle planlama açısından baktığımızda, Türkiye Afet Yönetim Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın bir an önce tamamlanması, bunun Altında Afet Risklerinin Azaltılması Planı dediğimiz tarafın tamamlanarak uygulamaya girmesi ve bununla birlikte de Türkiye Mekânsal Strateji Planı'nın tamamlanarak bütün alt ölçekli planlara özellikle de 1/100.000 çevre düzeni planlarına yeni bir bakış açısı sağlayarak Türkiye ölçeğindeki mekânsal strateji yaklaşımının iller bazında, yerleşim alanları bazında yeni rollere, yeni fonksiyonlara ve afete dirençli planlama açısından yeni şehirlerimizin afet risklerine göre görevlendirmelerini belirleme açısından önemli bir çalışma olacağını düşünüyoruz. Çünkü afet sonrası iyileştirme planları da malum, biliyorsunuz, deprem sonrası iyileştirme planları da hazırlanıyor buna ilişkin bizler eğer her zaman zikrettiğimiz büyükşehirler üzerindeki konut talebi baskısının azaltılması, kırsal ve orta ölçekli illerimizin de cazibesinin canlı tutulması, geliştirilmesi, bu anlamda hem yatırım olanaklarının hem istihdam olanaklarının hem de diğer gerekçelerle kariyer planması olsun, farklı sosyal gerekçeler olsun, bu gerekçelerle büyükşehirlere göçün daha dengeli ve azaltılması hususlarının da dolayısıyla altını çiziyoruz. Bir bakıma bütün Türkiye'nin de deprem riski taşıdığını aslında göz ardı da etmemeliyiz. Bu planlamaya ilişkin, risklerin belirlenmesine ilişkin öneriler kısmında bu strateji planlarının bir an önce tamamlanması ve bunların alt ölçekli planlara da yansıtılması konusunu önereceğiz.

Bir de imar planlarını izleme, değerlendirme ve denetleme sistemi. Malum geçtiğimiz hafta, Sayın Cumhurbaşkanımızın açıkladığı İnsan Hakları Eylem Planı'nda da zikrettiği gibi bizler de imar planlarının izlenmesi, imar planlarında meydana gelen değişikliklerin bilgi bankalarında korunarak mukayeseli bir şekilde görülebilmesi, en güncel olanlarının uygulamada tutulabilmesi ve plancılık esasları açısından mutlaka denetlenmesi hususuna değinmiştik. Bu konuda bir önerimiz var, malum biliyorsunuz imar plan değişiklikleri askı süresine çıkıyor, itirazlar o süreçte gündeme geliyor. Bakanlık

da bu askı süresinden sonra planlar üzerindeki denetleme görevini ifa ediyor. Fakat o planı geriye döndürmek, o plandaki eksikleri askı süresi de bittikten sonra, kesinleştikten sonra belli ölçülerde yeniden düzenlemek çok zor oluyor.

Bazen idari yargı süreçlerine kadar gidebiliyor, çeşitli mağduriyetler oluşabiliyor. O yüzden bir öneri getirerek biz dedik ki: "Askı süresi içerisinde Bakanlık, Çevre Şehircilik İl Müdürlükleri vasıtasıyla imar planlarındaki değişiklikleri, planları incelesin ve askı süresi içerisinde de nasıl eğer vatandaşlarımızın itirazları, plana ilişkin talepleri alınıyorsa, değerlendiriliyorsa yine plana ilişkin aynı süreç içerisinde Çevre Şehircilik Bakanlığımızın, Çevre Şehircilik İl Müdürlükleri eliyle planlarla alakalı tavsiye ve aynı zamanda düzeltilmesi gereken hususlara dair incelemesi de o süreç içerisinde gerçekleşsin, plan kesinleşmeden bu manada ilave bir denetim uygulanabilsin."

Tabii, malum biliyorsunuz, bir yandan kentsel dönüşümde çok yoğun bir şekilde vatandaşın imara ilişkin talepleri var. Ya emsalde ufak artışlarla, emsal artışlarıyla yıkıp yeniden yapmanın maliyetini karşılamak ya da mevcut imara uygun olmayan mevcut durumlarını korumak adına bir şekilde emsalin artırılmasını talep etmekte. Belediyelerimizin bu noktada, planlamada üzerine çok önemli görevler düşüyor. Bu noktada, kentsel tasarım yaparak özellikle ada bazında, kentsel tasarımın getirdiği yeni vaziyet planı, bloklaşma, çekme mesafeleri, diğer donatıların düzenlenmesi, bu manada olabilecek metrekaelerde, bağımsız bölüm metrekaelerindeki yeni düzenleme, eksi 1, eksi 2, bodrum katların yeniden değerlemesi, bunları işin içine katarak mutlaka kentsel tasarım ile uygulama imar planlarının özellikle kentsel dönüşüme ihtiyaç duyulan yerlerde ada bazında ele alınması gerekliliğini de önereceğiz. Çünkü biliyoruz ki şehir merkezlerinde birçok yerin ticari fonksiyonları gelişmiş, bugün konuttan ticaret alanlarına çevrilerek işte daire şeklindeki mimariler, ofise ya da iş yerine, çeşitli iş yerlerine döndürülerek katlı binalar, apartmanlar âdeta iş hanı gibi kullanılıyor. Belediyelerimiz bir kentsel tasarımla bu noktalarda, eğer ada bazında ticari fonksiyonlarını öne çıkaracak şekilde ofis nizamında, bazı yerlerde "home office" tarzında, bazı yerlerde içinde kendi küçük müstemilatı da olan iş yeri formatında bazı düzenlemeler yaparak hem vatandaşın değer kaybetmesini engelleyip hem de oradaki kentsel dönüşüme vatandaşın katkısını, cazibesini artırabilir. Bu kentsel tasarımla birlikte birleştirilen bazı bloklarla da belki emsali korumak ya da emsali biraz olsun artırabilmek imkânı bulunabilir, tabii bunu da önereceğiz.

Bu gibi şehir merkezlerinde kalan yerlerde çoğu vatandaşımızın ikinci, üçüncü konutu bunlar ve merkezde kaldıkları için de çoğu iş yerlerine kiraya veriliyor. Bu noktada buraların yeniden canlandırılarak, ada bazında birleştirilerek, yeniden fonksiyonları tanımlanarak kentsel tasarımla ele alınmasında ve ona uygun uygulama imar planları düzenlenmesinde fayda olacağını düşünüyoruz.

Yine, yapı sağlığı izleme sistemleri başlığı altında da -dün de konuştuğumuz gibi, sürekli gündemimizdeydi, İzmir ve Elâzığ'da da çok üzerinde durulan konulardan biriydi- hasar tespit metodolojisinin hem DASK'la hem Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla uygun, ortak bir metodoloji hâline dönüştürülmesi, bu noktada da DASK'ın uyguladığı hasar tespit ve teminat tutarları, hasar miktarları belirlemesinde, oranlarının belirlemesinde de sadece deprem sonrasında oluşan hasarı değil, aynı zamanda gerek 6306 6/A kapsamında resen Bakanlığın riskli yapı ilan edip deprem sonrasındaki hasardan dolayı dönüşüme tabi tuttuğu yerlerde de DASK'ın, ilgili teminatı karşılayabilmesi için dün Sayın Bakanla da orta hasarlı konusunda yaptığımız değerlendirmede DASK'ın o primleri de, o teminatı karşılayabilmesini de öngördük. Buna ilişkin de birkaç alternatif... Tabii, Sigortacılık Mevzuatı burada işin içine giriyor. Sigortacılık Mevzuatında uygulanabilirliklerine değerlendirerek, bakarak ya da değişiklik ihtiyaçlarının hangi düzeyde olacağına bakarak bu noktada da bir teklifimiz olacak. Bunu beraber de konuşmuştuk, ilk aklımıza gelen şu olmuştu: Bazı yapıların, orta hasarlıların güçlendirilmesi

çok zor gözüküyor, özellikle İzmir Bayraklı da olduğu gibi, bunların güçlendirme maliyeti eğer yüzde 40'ı aşarsa, doğrudan ağır hasarlı sayılabileceği ve yıkım kararı verilebileceği hususu gündeme gelmişti. Tabii bu noktada da orta hasarlı.

NECİP NASIR (İzmir) – Sanırım yüzde 30 düşünülmektedir Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yüzde 40 uluslararası kabul gören bir oran gibi âdeti. Diğer bakanlıklarımız, ilgili idareler, Millî Eğitim Bakanlığı da kamu yapılarının güçlendirilmesinde de bu yüzde 40 kriterini uyguluyorlar. Fakat bu noktada, tabii, orta hasarın tamamen gündemden çıkması ya da orta hasarın uygun güçlendirme olanaklarının tercih edilmemesi gibi bir durumla da karşılaşılma ihtimali olduğu için özellikle orta hasarlı olup da zamanında güçlendirilmeyenlerin 6306 kapsamında kentsel dönüşümü tercih etmeleri durumunda, ki İzmir'de bu şekilde tercih eden, Elâzığ'da bu şekilde tercih edip 6306 kapsamındaki dönüşümlere katılan vatandaşlarımız da olmuş, tabii katılmayanlar da var orta hasarlı olarak güçlendirilmeyi bekleyen, maliklerin yükümlülüğünde bulunan yapılar da var. Tabii, bunların DASK'tan bir mağduriyetleri oluyor kendi ifadeleriyle yani DASK'ın orta hasarla ilgili teminatlarının yetersizliğinden bir şey içindeler ve aynı zamanda da 6306 kapsamında, 6/A kapsamında resen ya da kendi istekleriyle riskli yapı, riskli alan statüsünde dönüşüme girdiklerinde de DASK'tan yararlanamadıkları gibi bir durumu bize iletiler. Bu alanın düzenlenip bir mağduriyet oluşturmayacak şekilde, aksine dönüşümü teşvik edecek şekilde, bu noktada avantajlar sağlayacak şekilde mutlaka DASK'ın da mevzuatını, teminat ödeme sistemini düzenlemesinin gerekliliğine inanıyoruz.

Tabii, binaların periyodik denetimden geçirilmesi konusu, özellikle önerilerimiz arasında yer alacak; bu, bir süreç. Öncelikle bina envanterinin -bugün farklı farklı çalışmalar devam ediyor- envanter çalışmasının tamamlanması, Mekânsal Adres Kayıt Sisteminde (MAKS) bina bazlı bütün bağımsız bölümleri kodlarıyla birlikte ve içinde yaşayan diğer vatandaşlarımızla birlikte -ki orada MAKS'a ilişkin iş yerlerinin bulunmadığı şeklinde bazı bilgiler de var, onlarla ilgili hem uzman arkadaşlarımızdan hem de Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğümüzden yazılı bilgi aldık, bilgi istedik- MAKS'taki bu çalışmayla beraber, hızlı tarama yöntemleriyle birlikte... Ki bazı yerel yönetimlerimiz de Elâzığ'da uygulanan, Alper İlki Hocamızın burada anlattığı hızlı tarama yöntemlerinden PERA sistemini kullanıyorlar. 6 farklı hızlı tarama sistemi kullanıldığından bahsedilmişti. Hızlı taramayla en riskli olanlarının hemen deprem performans analizine tabi tutularak en acil şekilde boşaltılması gerekenlerin kiralınmasının, satışının ve diğer kamu hizmetlerinden -elektrik, su, doğal gaz gibi- yararlanmasının önüne geçilip iskân edilmesini, mutlaka engellenmesi gerekenlerin tespitiyle birlikte elimizdeki güvensiz yapı stokunun hem önceliklendirilmesini hem de en risklilerinden başlamak üzere can ve mal emniyetini alacak şekilde, bunların tahliyesi, en risklilerinin, kendi hâlinde dahi yıkılma tehlikesi bulunanların tahliyesini ve ilk önce bunların dönüşümü için resen işlem başlatılmasını -yani 6/A kapsamında, Bakanlık ya da belediyelerimizin bu işlemi başlatmasını- bununla birlikte de arkasından gelecek olan süreçte, periyodik olarak da binaların yaşına göre, kullanım şekline göre, taşıyıcı sisteminin durumuna göre, efendim, kat sayısına göre, temel zemin bodrum katlarının durumuna göre...

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Yer altı su seviyesine göre...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yer altı su seviyesinin, korozyon seviyelerinin durumuna göre, işte alt katlarında ticari birtakım faaliyetlerin sürdürülüp sürdürülmediğine göre ve tabii ki en önemlisi yapım yılı ve ruhsat durumuna göre mutlaka periyodik olarak muayene edilmesini isteyeceğiz, öngöreceğiz. Buna ilişkin de daha detaylı çalışma yapıp bir uygulama yönetmeliği ve yönetmeliğin ihtiyacı olan yasal altlık da gerekiyorsa çeşitli madde ihdasları, yasal düzenlemeleri de önereceğiz.

Tabii, mevcut yapı stoku envanteri çalışmasından bahsettik. Aynı zamanda, bunların, bu bilgilerin tapuya aktarılması konusu vardı. Değerli arkadaşlar, emlak vergileriyle ilgili... Bugün otoparkı olmayan, eski yönetmeliklere tabi olarak yapılmış, asansörü olmayan ya da daha farklı birtakım çekme mesafeleri, yeşil alanları, donatıları olmayan ve altında ticari faaliyetlerin de sürdüğü yapıların, özellikle deprem riski taşıyan yapıların bir anlamda belediyelerimize, şehirlere, şehirciliğe bir yük, bir risk oluşturması gerekçesiyle, düşüncesiyle açıkçası, kademeli bir şekilde belediyelerimizin daha fazla emlak vergisi almalarını ve bu emlak vergisi farklarından oluşturdukları bütçeyi de mutlaka kentsel dönüşümde kullanmalarını da önereceğiz.

Tabii, bir önerimiz de belediyelerimizin yatırım bütçelerinden yüzde 10 gibi bir pay ayırıp -bugün kentsel dönüşüm projesi uygulayan belediyelerin yüzde 5'ini ayırma yükümlülüğü var ama uygulamayan belediyelerin, bir proje başlatmamış olan belediyelerin böyle bir yükümlülüğü yok, bu da onlara zorlayıcı bir etki yapmıyor. O yüzden biz kentsel dönüşüm projesi başlatsın veya başlatmasın, mutlaka yatırım bütçelerinin yüzde 5 ila 10 arasında bir değerini bir seferberlik anlamında, bir farkındalık anlamında kentsel dönüşümüne ayırmalarını ve emlak vergileriyle alakalı teklif edeceğimiz bu öneriyle de oluşturacakları kaynağın da, o farklardan gelecek olan kaynağın da yine kentsel dönüşüm için kullanılmasını teklif edeceğiz.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun Değerli Vekilim.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Katkı olması açısından... Şimdi belediyeler emlak vergilerini artı yüzde 10 alıyorlar, topluyorlar. Onu, tarihî eserlerin restorasyonunda kullanılmak üzere, kendi bütçelerinde tutmuyorlar ama valiliğe...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Valilikte... Ona benzer bir mekanizma olabilir.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Eğer bu artı emlak vergisi, belediye bütçesinde olursa, o yok olur.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yerinde kullanılmayabilir.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – O anlamda söylüyorum. Yani toplanma amacına uygun bir şekilde kullanılmama ihtimali yüksektir.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yüksektir, doğrudur.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Dolayısıyla bunun çevre ve şehircilik il müdürlüğü mü olur, valilik mi olur, böyle bir fonda toplanmasında fayda var.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Başkanım, hazır kesilmişken bir konuda da ben...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii, buyurun.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Çevre ve şehircilik il müdürlüklerinin imar planı tadilatlarında planın askıda olduğu süre içerisinde planı yapan yerel yönetimin yaptığı planı takip edip bu konuda gerekli değişiklikleri önermesi veya Bakanlığı plan değişikliğine müdahil hâle getirmesi dediğimiz hadise biraz Bakanlığın şehirlerde yapılan planlara müdahalesi veya...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – İtiraz edecek.

Askıdaki planı inceleyecek, itiraz edecek; vatandaş edebiliyor, bunda bir şey yok.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – ...ama biliyorsunuz, Bakanlıkların da resen plan yapma hakları var, vesaire var. Yani işe biraz daha merkezi hükûmetin yerel yönetime müdahalesi gibi algılanmaz mı bu?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi o denetleme süreci var zaten. Yani plan bittikten sonra da Bakanlık o planı denetleyebiliyor ama ondan sonra, plandaki bazı hususları geri döndürmek çok zor oluyor.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Biraz tereddüdüm oldu da...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – İtiraz edebiliyor vatandaş.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Şu anda da itiraz ediyor.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Üçüncü şahıslar da itiraz edebiliyor, engel bir şey yok ki.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şu anda Bakanlık genellikle plan bittikten sonra o denetleme görevini ifa ediyor ve bununla ilgili süreç, aslında o denetlemenin getirdiği sonuç hayata geçemiyor çünkü plan bir şekilde işlerlik kazanıyor, vesaire. O ilgili belediyenin burada yapacağı değişiklik, plan esaslarına uygun hâle getirme noktasında, Bakanlığın taleplerini karşılama noktasında yapacağı değişiklik maalesef pek uygulanır hâle gelmiyor. Şimdi, bunun uygulanır hâle gelebilmesi, bu sürece yapım sırasında, planı yaparken içine dâhil olarak esas açısından, planın içeriği açısından kendi görüşünü, teklifini de diğer vatandaşlarımız gibi plan kesinleşmeden askı süresinde dile getirmesi, planın daha sağlıklı bir şekilde kesinleşmesine katkı sağlar düşüncesiyle biz bunu önerdik.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Karar verici de belediye meclisi sonuçta.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii ki belediye meclisi. Sonuçta belediye meclisi nihai hâlini, askı süresi bittikten sonra yapılmış yeni hâlini değerlendiriyor. Burada yani denetlemenin, sadece iş bittikten sonra bir denetleme şeklinde değil, süreç içerisinde katkı sağlayan bir yaklaşımla, sürecin içerisinde bir denetleme olmasını ve bu noktada da iradenin yine belediye meclislerinde, yerel yönetimlerimizde aynı şekilde işler olduğunu düşünebiliriz.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Başkanım...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Şimdi Başkanım –özür diliyorum- “denetleme” ifadesi belki orada yanlış algılanabilir. Denetleme değil, önerisi...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – “Denetleme” demeyelim, tabii, denetleme değil, “önerileri” evet, evet.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – “Denetleme” ifadesi yanlış.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Şimdi, efendim, biliyorsunuz, büyükşehirlerde planlamalar esnasında ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri arasında plan sürecinde tartışmalar oluyor, itirazlar oluyor; ilçe belediyesi muhalefet ediyor veya büyükşehir, ilçenin getirdiğini iade ediyor vesaire gibi sorunların içine bir de böyle işte başka bir şeyi de sokma riskini göz önüne alarak uygun kelimeler kullanalım orada.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii, tabii, o noktada...

Tabii, şu da var: Sayın Cumhurbaşkanımızın, İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında belirttiği “İmar planı izleme, değerlendirme ve denetleme sistemi kurulacak.” ifadesiyle birlikte bu çalışmalar da sonuçta bir mevzuat düzenlemesiyle hayata geçecektir. Sonuç itibarıyla biz de oradaki gelişmelere atıfta bulunacağımız, diğer vatandaşlarımızın itirazları, görüşleri dikkate alındığı gibi, aynı şekilde, askı

süresi içerisinde çevre ve şehircilik il müdürlükleri vasıtasıyla da ilgili görüşlerin belediye meclislerince dikkate alınması gerekliliğini burada işaret etmiş olacağız. Planların daha sağlıklı, işler hâle gelmesi, sonuçlanabilmesi, planlama sürecinin daha etkin, verimli olması...

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – “Denetim” değil de “öneri” denebilir, evet.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – “Görüşler” diyebiliriz, evet.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Bir de bir cümle daha şöyle ilgili söyleyeyim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Mustafa Bey’in müdahalesine yürekten katılıyorum. Bu, yüzde 10 kesintiler, işte, tarihi binaların, tescilli binaların restorasyonu için kullanılması gereken paralar valilik bünyesinde toplanıyor, daha sonra validen bu parayı belediye talep ettiğinde valilik şöyle veya böyle başka yerlerde bunu kullandığını söylüyor veya işte birtakım ipe un sermeler oluyor. Bence efendim, bu kesintiler yine belediye bünyesinde kalsın ve belediyeye de biz bunun nerede kullanıldığıyla ilgili Sayıştayın yakın denetimiyle ilgili bir sistem önerelim. Yani belediyenin inisiyatifini elinden alıp belediyenin yönetsel kimliğine güvenmeyip de onu başka yerden denetletmek gibi bir şey meclisi de olan, denetim organları da olan bir kurumumuzu bence etkilemeyelim diye düşünüyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, anlaşılmıştır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sevgili Başkanım, önerilmişken bize taslak rapor gelecek mi, hani üzerinde çalışabileceğimiz bu şeyden önce?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bitince gelecek Sayın Vekilim, daha bitmedi.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Efendim, hani tüm öneriler alındıktan sonra bir taslak olarak üzerinde çalışacağımız bir şey olabilir mi, onu alabilir miyiz?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Raporun başlıkları itibarıyla bize bir açıklama yapıyorsunuz. O başlıklar hiç olmazsa elimizde olabilirse...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Başlıkları verdik Sayın Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Nerede verdiniz?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Başlıklar geldi bize.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Nerede?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Mail atıldı.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Maille atıldı, gruptan da paylaşıldı.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Öneriler mi, şu gördüğümüz mü?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yok, yok, o değil; taslak raporumuzun başlıkları, şu.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Başlıklar olarak geldi.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Geçen hafta, şu; geçen hafta, evet.

Evet, bu konuyla ilgili Bedri Bey’e de Ali Bey’e de söz vereyim; diğer maddelerimiz de var, sonra herkesten değerlendirmeye de alacağım zaten.

Bu konuyla ilgili, buyurun Bedri Bey.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Başkanım.

Tabii, biz toplantıya biraz sonradan katıldık yani grup toplantımız vardı, ancak gelebildik.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Estağfurullah, buyurun.

Şimdi ben sadece öne çıkan önerilerden birkaç tanesini zikrediyorum, o önerilerle ilgili de vekillerimiz söz aldılar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi, planlamadan bahsettiğiniz için ben de söz aldım. Özellikle, mesela büyükşehir belediyelerinin yaptığı projeler, işte yapılıyor, ondan sonra bağlı ilçe belediyeye gidiyor, İlyas Başkanın da söylediği gibi, bu arada müzakereler fazla ama asıl vahim olan şu: Dava süreci başladığında, biliyorsunuz, askı süresi içerisinde dava açıp yürütmeyi durdurmadığı takdirde plan devam ediyor. Ondan sonra bu yürütmeyi durdurma mesafesinde binalar bitiyor, en büyük sorun burada. Benim önerim şu: Parsel bazında bu imar çalışmaları bitip kesinleşinceye kadar inşaat ruhsatının verilmemesi, bunu öneriyorum ben. Çünkü bu inşaat ruhsatı verildiği andan itibaren davanın sonucunda planı iptal etse bile bina bitmiş oluyor. Bunun örnekleri çok fazla yani işte bugün Ankara’da, İstanbul’da, Türkiye’deki dava süreçlerinin uzaması, her iki taraf arasında inanılmaz mağduriyetlere sebep oluyor. Yani yapan diyor ki: “Ben burayı yaparken kanunen bir engel yoktu, kanun geldi, bu sefer ortaya bir engel çıktı.” Önerim şu, somut: Yani bu imar planı çalışmaları bitmeden, kesinleşmeden dava süreci de dâhil buraya inşaat ruhsatının verilmemesini öneriyorum Değerli Başkan.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bedri Bey, dava sürecini dâhil edersek o zaman tamamıyla kilitleriz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – İşte o zaman tekrar bir önerimiz vardı, bununla ilgili bir ihtisas mahkemesi olursa bu davalar bir sürece bağlanır, denir ki...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ama yani en kısa süreli dava en az bir yıl, üst mahkeme, temyizdi filandı.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – İşte buna bir süre koymak lazım.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – O zaman kilitleriz yani hiçbir şey yapamaz belediyeler.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ben size bugün çok basit bir şey söyleyeyim, bakın, kamuya yansımış olduğu için örnek verebilirim: Sinan Aygün davası. Bugün Ticaret Odasının hemen yanında, binaların tamamı bitti ama plan iptal oldu. Karşısında Next Level’in yapıldığı bina, şu an millet oturuyor ama hâlâ dava süreçleri devam ediyor. Yani bunlar inanılmaz mağduriyetler, ya bu satın alanlar açısından da. Bence, plan değişikliği yapmayı göze alanlar bu dava sürecini de göze alsınlar.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Evet, değerlendirilebilir.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani zaten genel planlar Başkanım, genel uygulamalarda böyle bir sorun yok. Yani belediyeler, büyükşehir belediyeleri...

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Bedri Ağabey, ama yargılamada o önemli durum olduğu zaman yürütmeyi durdurma veriyor, zaten durduruyor, problem yok ki.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Vermediği takdirde sonradan da...

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Hayır, vermediği takdirde, o ayrı bir şey; yargılamanın seyrine burada müdahale edemezsin.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bu daha çok plan artışlarında, yoğunluk artışlarında gündeme geliyor Başkanım.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Bedri Bey, geçen, bir sene önce bir yasa çıktı zaten bu konuyla ilgili. Parsel bazında bir imar planı değişikliği yok, olmayacak. Ada bazında herhangi bir imar planı değişikliği olursa oluşan değer artışını da mülk sahibi ödemek zorunda.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bir de muvafakat.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Muvafakat var. Bir de ada bazında yapılacak olan plan değişikliğinde çevredeki parseller ve adalar dâhil, onlara bilgilendirme yapılacak vesaire. O söylediğiniz şey şu anda mevcut kanunlarla mümkün değil zaten.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani zor olsa bile yani yeni uygulamayla, bu bizim...

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Bir şey daha: Bir de 18 uygulamalarından sonra problemler çıktığında artık belediye resen parasını ödeyip, kaybolan parselin parasını ödeyip imar planlarını da devam ettirebiliyor. Bunlar çok konuşuldu bir sene önce. Aşağı yukarı bu söylenenlerin yüzde 80'inin çözümlerinin olduğu bir kanun geçti zaten.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Hani şöyle bir durum oluyor aslında: Dava başlıyor, sürüyor bir yıl, bir buçuk yıl, bu arada çok büyük bir yapı ortaya çıkıyor. Onun ortaya çıkması mahkeme üzerinde de aslında bir baskı unsuru hâline dönüşüyor yani öyle bir sıkıntı var aslında orada. Ben katılıyorum yani davanın sonunu beklemek bir mağduriyet yaratıyor diye...

NECİP NASIR (İzmir) – O zaman hiç kimse yatırım yapamaz Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yine, geçtiğimiz hafta Sayın Cumhurbaşkanımızın açıkladığı İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben katılıyorum ama yaratılan bir defakto durumun da mahkeme üzerinde karar noktasında kararı etkileyen bir duruma neden olduğunu söylemek istiyorum, ona bir çözüm aramak gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet. Biraz önce “İmar planlarını izleme, değerlendirme, denetleme sistemi öngörülmüş.” demiştik ya değerli vekillerim. Aynı şekilde, yine İnsan Hakları Eylem Planı'nda -Sayın Cumhurbaşkanımızca açıklanan- imar ve kamulaştırma ihtisas mahkemelerinin kurulması hususu da var. Onun da bu noktada -bizim de önerilerimiz arasında olan bir konuydu- imar ve kamulaştırmada ihtisas mahkemeleri ve diğer ihtisas mahkemeleriyle birlikte işlerlik kazandığında bu süreçlerin daha hızlı olacağını düşünüyoruz.

Ali Bey, buyurun, size söz vereyim.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, emlak vergisini konuşuyorduk aslında, konu oydu. Şimdi, orada dün sanırım Gökhan Bey'in bir önerisi olmuştu, bu DASK'ın emlak vergisine dâhil edilerek alınması konusunda. Çünkü binada bir dairenin bunu yatırıp öbürünün yatırmaması durumunda...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – DASK'ın bina bazında değerlendirilmesi, bina bazında ödenmesi konusunda bir teklif vardı, evet.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, evet, emlak vergisine dâhil edilmesi konusunda, evet. Bunu uzman arkadaşlar bir çalışabilir mi, ben çünkü şey açısından bilemiyorum hani bunun olumlu olumsuz yanları, uygulanabilme alanı nedir, ne değildir? Önemli bir öneri hani, dikkate alınır bir öneri ama bunun üzerinde biraz çalışmak gerekir bence, onu tekrar gündeme getirmek istedim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederim.

DASK'ın tamamen, tabii, bir sigorta mantığı içerisinde her ne kadar “Zorunlu olmaz.” denebiliyorsa da DASK'ın belli... Bugün Türkiye'de yüzde 55'e yakın bir oranı var. Bunu eğer biz ne kadar yüzde 100'e yaklaştırabilirsek vatandaşımızın hem katılımını, farkındalığını hem de bazı idari uygulamalarla gerekliliğini öne çıkarabilirsek âdeta bina bazında da uygulamış hâle gelebiliriz, onu da değerlendiriyoruz, o konu da gündemimizde var değerli Vekilim.

Lütfi Bey, siz de mi bir söz istemiştiniz? Bu emlak vergileriyle mi ilgili?

Şimdi öne çıkan bazı önerileri zikrediyoruz daha sonra hep birlikte yine değerlendirme için her vekilimize söz vereceğim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, biz bu önerilerin Komisyona bildirilmesiyle ilgili bir toplantı olarak düşünüp geldik, doğru mu?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, evet. Yazılı önerilerinizi alacağım zaten.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Yazılı önerimiz var, bunun da kayıtlara geçmesi için de bu öneriyi burada okumak arzusundayım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tamam söz vereceğim ben size.

Ben kısaca öne çıkan birkaç başlıkta önerileri değerlendirip geçiyorum, daha sonra yazılı önerilerini okumak, sunmak isteyen değerli vekillerimize söz vereceğim.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Başkanım, emlak vergisiyle ilgili...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun Hayrettin Nuhoglu, değerli Vekilim.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, “Daha fazla emlak vergisi alınmasını önerelim.” Yanlış anlamadıysam öyle dediniz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Deprem riski daha yüksek olan, donatıları eski olan yapılar için.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Şimdi, İstanbul’da mevcut zaten çok çarpık bir emlak vergisi düzenlemesi var; aynı sokağın, caddenin iki tarafı birbiriyle farklı; vatandaş çok sıkıntılı. Bunu artırmak, vatandaş isyan ettirir. Ben doğrusu emlak vergisinin artırılmasına şiddetle karşıyım, sadece onu beyan etmek istiyorum, vatandaş çok mağdur olur bu konuda.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Emlak vergileri konusunda biz o bilgi notunu da hemen -Mesut Bey- paylaşalım. Ülke örneklerini inceledik, uzmanlarımız araştırma yaptı, Avrupa Birliği ülkeleri kapsamındaki emlak vergisi uygulamaları... Onu paylaşabiliriz “WhatsApp”tan, onu da değerli vekillerimizin de hem bir kaynak olarak el altında bulunur hem de bilgilerini de istifade etmelerine sunalım. İnceledik, bu noktada bizim ön gördüğümüz mevcut emlak vergilerinin belli oranlarda, belli yapılar için yani deprem riski olan, eski yönetmeliğe tabi olmuş -efendim- ruhsatsız ya da ruhsata aykırı ekleri olan yapılar için bir kademe artırılması ve o fonun da o emlak vergilerinden oluşan fonun da yine kentsel dönüşümde, belediyelerin kentsel dönüşümde kullanacağı şekilde muhafazasından bahsediyoruz. Yani emlak vergilerini topyekün artırmak şeklinde değil, taşıdıkları deprem riskine göre fennî usullere uygun inşa edilip edilmediklerine göre, yapıldıkları yıla göre, yaşlarına göre ve bu riskleri taşıyarak şehre getirdikleri diğer yüklerle göre değerlendirilerek; oralarda, o konutlar için belli bir oranda artırılması, aradaki farkın da kentsel dönüşümde kullanılmasını öneriyoruz.

Teşekkür ediyorum.

Evet, bir yandan emlak vergisinden bahsettik, bu şantiye şefliği konusunda da çok sık gündeme geliyordu. Şantiye şefliğinin yerinde görev yapıp yapmadığını denetleme açısından Mesleki Yeterlilik Genel Müdürlüğümüzün de buradaki sunumunda da paylaşmıştık, onlar da şu anda çalışmasına devam ediyorlar. Parmak iziyle çalışan, mobil telefonlara yüklenen, belli periyodik aralıklarla konum bilgisini gönderebilecek, parmak iziyle bizzat şantiye şefinin parmak izinin sisteme tanıtılmasıyla çalışacak bir aplikasyonun yerinde, bizzat ilgili şantiye şefinin yerinde olup olmadığı, şantiyede bulunup bulunmadığını denetlenmesi; aynı şey beton dökümü ve demir kontrolü için ilgili yapı denetim kontrol elemanları için de uygulanabilir. Aynı sistem yine zemin etüdü ve diğer jeolojik etütlerin belediyelerce işte, yerinden, konumundan numune alınıp alınmadığını orada ilgili mühendisin bulunup bulunmadığını denetleyebilecek bir sistem olarak da en azından kullanılabilir, orada da zemin etüdü, jeolojik etüt yapan

firmaların, Bakanlıkça yetkilendirilmiş firmaların hangi parselde, hangi konumda, hangi mühendisin nezaretinde numune aldığını, hangi saat, hangi dakika, hangi koordinatlarda bulunduğunu gösteren, yine parmak iziyle koordinat bilgisi gönderen bir sistem önerilebilir.

Tabii, bir de yapı denetim firmalarını birbirinden çok uzak mesafelere havuz sisteminden görevlendirilerek coğrafi alanı çok geniş olan illerde, ilin bir ucunda bir proje diğer ucunda bir projeye görevlendirilmesiyle oluşan sıkıntıların önüne geçmek açısından; elektronik olarak havuz sisteminin sadece metrekaşe bazında kritere göre denetim uygulanacak yapılara atama yaptığı sistemin içine bir algoritma eklenerek mesafe kriterinin de yani aynı anda o ilin coğrafi şartlarına göre birbirinden şu kadar kilometreden uzak, aynı anda birden fazla ya da ikiden fazla projenin aynı yapı denetim firmasına atanmasını sistem içerisinde bir algoritmayla engelleyerek yine metrekaşelerin kriterinin devam etmesi ama etkin denetim ve verimlilik esası uygulanabilmesi açısından uzaklık kriterinin de o atama yapan algoritma içerisine mesafe kriterinin de eklenmesini önereceğiz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Başkanım bir ilave yapacağım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Özellikle bu beton numuneleriyle ilgili bu alınan, konulan çipler daha çok beton dökülmeden önce mikser inşaat alanına geldiği anda bu numuneler alınıyor. Hâlbuki betonun yerine yerleştirilmesi en az betonun mukavemeti kadar önemli, yani işlenirken betona esasen çimento oranıdır daha çok mukavemeti etkileyen faktörler. İşlendikten sonraki mukavemeti de önemli, dolayısıyla o araya bir karot almayı ilave edebilir yani yapı denetim şirketleri sadece bununla kendilerini “Tamam, bu sonuçlar iyi çıktı.” demekle değil, aynı zamanda mesela orada yedi yirmi dört alınmaz da yirmi sekiz gün nihai mukavemetler açısından işin yirmi sekizinci gününde en azından 3 tane kolon, kırış, döşmeden birer numune alınarak bu desteklenebilir diye öneriyorum Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yani diyoruz ki yirmi sekiz günde yapı denetim firması kendi denetlediği yapıdan da numune alıp kırdırın.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Evet, yani kolon, kırış ve döşmeden.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Uygun bir şekilde alınır.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Nihai betonunun mukavemetlerini de görmüş oluruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sadece görme açısından yani öncesinde alınan numunenin laboratuvarda kırılmasından sonra yirmi sekiz gün içerisinde de tekrar numune alınması.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Karot alınması...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Karot alınması... Numune diyorum, karot.

NECİP NASIR (İzmir) – Kolonu niye zedeliyoruz Sayın Vekilim?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Vallahi zedelenecek...

NECİP NASIR (İzmir) – Kolonu, donatıları patlatacak...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi, bu, önemli bir tespit.

Bakın, eğer beton...

NECİP NASIR (İzmir) – Denetim sistemine işlerlik kazandırılım yeter.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şöyle söyleyeyim Başkanım, şimdi,

NECİP NASIR (İzmir) – Uygulama farklı oluyor şimdi, sorun o...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yok tam tersine, ben bildiğim için bunu söylüyorum -ben aynı zamanda Türkiye Hazır Beton Birliğinin kuruluşunda da yer aldım- size şunu söyleyeyim: Betonlar şantiyeye geldi, numuneyi aldınız, pompaya yanaştı, ona orada 50 litre, 100 litre su verdiğiniz zaman betonun mukavemeti inanılmaz değişir; işlerken özellikle sıcak havalarda, betonun süresi de uzamışsa, betonu işlemek adına işleyen adamın inisiyatifine kalıyor; su verdiği anda betonun mukavemeti değişir, kaldı ki 10 santim, 12 santim çapında alacağınız numunelerle o kolona kirişe bir şey olmaz Sayın Vekilim merak etme yani hiç merak etme.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Bunları da öneriler olarak alıyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bak, ben söyleyeyim, daha fazlasını, siz orada mekanik çalışma yaparken senin tesisat mühendisin geliyor, senin söylediğinden 10 kat daha fazla patır patır delip geçiyor.

NECİP NASIR (İzmir) – İşte, ona müsaade etmeyelim diyorum, ona müsaade edilmesin.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Bir de malum, bugün artık gelişen inşaat teknolojileriyle birlikte kazı ve kazı destek yapıları son derece uygulanabilir hâle geldi. Özellikle büyük şehirlerimizde eğimli arazilerin de yapılaşma noktasında tercih ediliyor olması ve eksi katların da otopark ve diğer maksatlarla kullanılıyor olması... Bu kazı ve kazı destek yapılarıyla ilgili de mutlaka bir uygulama yönetmeliğinin geliştirilmesinin altını çiziceğiz çünkü bakıyoruz, en küçük ölçekli istinat duvarları bile miadını doldurabiliyor, yer altı suyundan etkilenebiliyor, aşırı yağışlarda, işte, hep birlikte televizyonlarda da izlediğimiz, can, mal emniyetini tehdit eden bazı göçmeler meydana gelebiliyor. Bunların, deprem açısından da, deprem anında, işte, heyelanın tetiklenmesi hâlinde birçok yolun site içi bina giriş-çıkışlarını kapatması, yine ayrı bir tehdit oluşturması, arama kurtarmayı engelleyecek şekilde birtakım engeller oluşturması mevzu bahis ve bunlar da son derece yaygın bir şekilde artıyor yani eğimli arazilerde yapılaşma arttıkça gerek çevre düzenlemesi, otopark düzenlemesi, bahçe, peyzaj derken, her yerde irili ufaklı istinat duvarı, her yerde birtakım iksa ve derin kazıyla karşılaşma mevzu bahis oluyor; o açıdan, bununla ilgili de mutlaka uygulama yönetmeliği şeklinde bir mevzuat düzenlenmesinin altını çiziceğiz.

Yine -hızlandırarak söyleyeyim- 1'inci başlıkta “mevzuata ilişkin” derken... Depreme dirençli planlamayla planlarda mutlaka kırsal alanların da sınıflandırılmasını ve kırsal alanlarda depreme dayanıklı yapılaşmanın planlanarak usul ve esaslarının geliştirilmesini önereceğiz. Hem kırsal alanların cazibesinin artırılması hem de yapı kalitesinin artırılarak depreme güvenli hâle getirilmesini önermiş olacağız.

AFAD'la ilgili çeşitli görüşler var, bu konuda sizin de görüşlerinizi almak isterim açıkçası. Yani AFAD'ın İçişleri Bakanlığının altında değil de doğrudan Cumhurbaşkanlığına bağlı bir Koordinasyon Kurulu şeklinde, tüm bakanlıklarla aynı mesafede olan bir kuruluş şeklinde etkinliğinin artırılıp artırılmayacağına yönelik görüşler var, bu konuda da görüşlerinizi almak isteriz.

Tabii, bu deprem tatbikatlarıyla alakalı da, depreme dirençli toplum ve güvenli yaşam kültürünü geliştirme açısından eğitimin her başlık altında, her yaş grubuna, her kademedede mutlaka öne çıkarılması; müfredatta buna uygun düzenlemelerin artırılması; medya ve sosyal medyada bu farkındalığın artırılması; özellikle yapı güvenliği üzerinde toplumsal farkındalığın artırılması ve sadece kurum kuruluşlarda, okullarda ve diğer resmî dairelerde değil, her düzeyde iş yerlerinde, sitelerde, apartmanlarda sık sık tatbikatlar düzenlenerek vatandaşımızdaki deprem farkındalığının yüksek tutulması da düşüncelerimiz arasında.

Bir de, sosyal medyada, özellikle deprem yaşanan süreçler içerisinde, infiale yol açacak, arama kurtarma ekiplerini yanıltan, zaman zaman vatandaşta da farklı algı ve tepkiler oluşturan bu tip yayınların yapılmasının, yanıltıcı kullanımın önüne geçilmesine yönelik düzenlemeler yapılması düşüncesi içindeyiz.

Bir de, söylediğimiz gibi, DASK'ta oluşan finans kaynağının uygun düzenlemelerle güvenli konut üretimi için kullanılabilmesi tekliflerimiz arasında olacak. Bu, tabii, daha çok, sigorta mevzuatını ilgilendiren; aynı zamanda, kendine özgü bir finansman yönetimi modeli gerektiren bir husus. Hem DASK primlerinin binaların deprem performansına göre belirlenmesi hem de DASK'ta oluşan kaynağın kentsel dönüşüme de belli oranlar, belli düzenlemeler şeklinde kullanılabilmesi düşüncesi var.

Bir de özellikle deprem bölgelerinde, deprem yaşanmış yerlerde ağır hasar oluşmuş ya da yıkılmış binalarda DASK poliçesi bulunan vatandaşlarımızın DASK'tan alacakları teminatın doğrudan geri ödemelerinin, gerek 7269'a göre gerek 6306'ya göre ortaya çıkan geri ödemelerinin mahsup edilebilmesini de öngöreceğiz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Kredili almışsa diye düşünüp... Kredili ev almışsa diye...

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Evet, özellikle o gibi mağduriyetlerin önüne geçme açısından.

Finansmanın etkili kullanılması için ayrı bir fon mantığında kullanılmasına yönelik görüşler var, bunu da sizin görüşlerinize açacağız.

Deprem zararlarının azaltılmasıyla ilgili, devamlı faaliyet gösterecek kurumsal bir yapılanma şeklinde görüşler var, düşünceler var; onu da sizlerin görüşlerine açacağız, açıyoruz.

Kira yardımıyla birlikte faiz desteğinin de uygulanması yönünde çeşitli talepler ulaştı. Bazı vatandaşlarımız kira yardımını tercih ederek faiz desteğinden yararlanmıyor; bazıları kentsel dönüşüm için kredi kullanıp, faiz desteğinden yararlanıp... Ki faiz desteklerinin de artırılmasına, güncel faiz oranlarının en azından yarısı şeklinde düzenlenmesine, kira yardımıyla birlikte faiz desteğinin olmasına yönelik de talepler var ve bu teşvik ve kredi faiz desteklerinin kira yardımlarının olduğu gibi bölgesel olarak da değişiklik arz edebilmesine yönelik görüşler var, bunlar da geliştirilecek öneriler arasında.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Başkanım, onun 3'üncü bir boyutu olarak... Mesela, ne kiracı ne de ev sahibi, o an orada çalışan bir insan, o da orada hayatını kaybediyor. Bir 3'üncü mağduriyet boyutunu da açabilirsek iyi olur yani.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Evet, tabii, özellikle iş yerlerinin hem çalışanlarının hem de o anda iş yerinde bulunan müşterilerin deprem sonucunda yaralanma ya da hayatını kaybetmeleri konusunda mali bir sorumluluk, ihtiyari bir sorumluluk sigortası teklif edilebilir, aynı Karayollarındaki birtakım uygulamalarda olduğu gibi. Yani, iş yerleri bu sigortayı yaptırmakla da yükümlü olurlar. Hem çalışanlarını depreme karşı sigortalamış olabilecekleri -Allah korusun- hem de o anda içeride bulunabilecek, ihtimal dâhilinde olan müşterileri de koruyacak şekilde bu tip bir sigorta zorunlu hâle getirilebilir iş yerleri için.

Evet, değerli milletvekillerimiz, burada öne çıkan başlıklar bu şekilde. Biraz önce söylediğim gibi, tüm sunumlardan, buradaki toplantılarımız esnasında dile getirilen görüşlerden derlenmiş tüm öneriler -yaklaşık 86 sayfa- sizlerle -mail adreslerinizden, WhatsApp grubundan da- paylaşıldı.

Aynı zamanda, taslak raporumuzun başlıklarını, bölümlerini ve en son kısımda da önerilerimizin hangi başlıklar altında derleneceğini geçtiğimiz hafta da sizinle paylaşmıştık. Bu noktada, Hatay Milletvekilimiz Lütfi Kaşıkçı, önerilerini şimdi Komisyonumuza sunacak. Ben sözü Lütfi Bey'e bırakıyorum.

Buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak, Sayın Cemal Çetin’le birlikte önerilerimizi 2 sayfa hâlinde hazırladık. Müsaadeniz olursa burada kayıtlara geçmesi için okumak istiyorum, daha sonra da rapor hâlinde sizinle paylaşacağım Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Hazırlamış olduğumuz rapor 3 ana başlık altında toplanıyor; 1’incisi “genel bakış”, 2’ncisi “mevcut durum” ve son, 3’üncü kısım da “öneriler” olarak geçiyor.

Genel bakış: Barınma ihtiyacı, insanoğlunun en temel ihtiyaçlarının başında gelmektedir.

1970’li yıllarda başlayan ve 1980’li yıllarda hızla artan kırsaldan kente göç ve hızlı nüfus artışı, hemen hemen her yerde niteliksiz, plansız, altyapı ve sosyal imkânlardan yoksun ve teknik hizmet alınmaksızın inşa edilmiş, depreme dayanıksız yapı stoklarının oluşmasına sebep olmuştur.

Ülke nüfusunun yüzde 70’i, deprem etkisi altındaki alanlarda yaşamaktadır. Yapılan çalışmalar da yaklaşık 17 milyon yapının bulunduğunu ve bu yapıların da yaklaşık olarak yüzde 40’ının ilk büyük depremde yıkılacağını ya da hasar göreceğini göstermiştir. Yenilenmesi gereken yaklaşık 6 milyon 700 bin yapının 1,5 milyonluk kısmı, acil olarak yenilenmelidir.

1999 depreminin acı sonuçları göz önüne alınarak, etkin denetimin sağlanması amacıyla, 2001 yılında 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun çıkarılmış fakat yapımcı-yapı denetim firması arasındaki maddi ilişkinin sona erdirilememesi sebebiyle denetimler kâğıt üzerinde kalmıştır. Bu durumun önüne geçilmesi amacıyla 1/1/2019 tarihinde yapı denetim firmalarının Bakanlık tarafından atanması yolunda değişikliğe gidilmiştir. Diğer taraftan, dönüşümün hızlanması için hazırlanan ve 2012 yılında çıkarılan 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun’la dokuz yılda ancak 1,5 milyon bağımsız bölüm dönüştürülebilmiştir.

Son yüz yılda 90 bin insanımızı kaybetmenin yanı sıra yaklaşık 20 milyar dolar maddi kayıp söz konusu olmuştur.

2’nci kısımda mevcut durumu özetliyoruz. Mevcut durumu da, Türkiye’deki yapı stokunun mevcut durumunu da 3 ana başlık altında topladık: 1’inci grup yapılar, hiçbir mühendislik hizmeti alınmadan inşa edilmiş gecekondular tarzı yapılar; 2’nci grup yapılar, etkin denetimden yoksun olarak inşa edilmiş, zamanın yönetmeliklerine uygun olarak inşa edildiği varsayılan ruhsatlı yapılar; 3’üncü grup yapılar, Yapı Denetimi Hakkında Kanun’la etkin şekilde denetlenmiş olduğu düşünülen yapılar. Bu 3 grup yapı ve yapılmasına başlanacak yapılarla ilgili olarak izlenecek dönüşüm ve kontrol metodlarının ayrı ayrı incelenmesi ve değerlendirilmesi uygun olacaktır.

1’inci grup yapıların; ilgili belediyelerle eş güdüm içinde, hiçbir teknik destek alınmadan inşa edilmiş bu yapıların envanteri hızla çıkartılmalı, yoğunlukla bulunduğu bölgelerde imar planları oluşturulmalı ve 6306 sayılı Kanun kapsamında verilen olanaklarla hızla dönüşümünün gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

2’nci grup yapılar da genellikle şehir merkezlerinde yer almakta ve yoğun nüfus barındırmaktadır. Ruhsatlı olmaları mevcut durumda deprem etkilerine karşı dayanıklı olmalarının kabul edilmesi anlamına gelmemektedir. Bu tür yapıların deprem performans raporlarının makul süre verilerek yaptırılması sağlanmalı ve yapılar yeşil (kullanılabilir), sarı (güçlendirme gereksinimi) ve kırmızı

(yıkılma tehlikesi) olarak sınıflandırılmalıdır. Bu çalışmanın zemin parametreleri, yapım yılı, yapım tekniği, yapım yüksekliği gibi parametreler göz önüne alınarak önceliklendirilmesi ise planlı bir dönüşüm için gereklidir.

3'üncü grup yapılarda ise, bu yapılar Yapı Denetim Sistemi içerisinde kontrol edilmiş olsa dahi, kesin olarak emin olmak adına en kısa sürede proje uyumlulukları kontrol edilmeli ve performans analizi sonucu etiketlenmelidir.

Öneriler kısmında ise ilk önerimiz: 1'inci grup yapıların bulunduğu alanlarda belediyeler, imar planlarını hızlıca revize etmeli; mevcut yapılar 6306 Sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği'nde verilen haklar doğrultusunda resen tespit yapılarak yıkılmalıdır.

2'nci önerimiz: 2'nci grup yapıların, zemin koşulları, yapım yıl ve tekniği, kat sayısı göz önüne alınarak belli bir düzen içinde maliklerce performans analizlerinin yapılmasının, maliklerce yapılmadığı takdirde ise 6306 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde tespitlerin resen yapılmasının sağlanması gerekmektedir. Riskli yapı sahiplerine yapının reel değeri üzerinden konut sertifikası verilmeli; bu sertifikaların, konut alımlarında maddi değer olarak kullanılması için gerekli düzenleme yapılmalıdır.

3'üncü grup yapılarda ise proje uyumluluğu kontrol edilmeli, projeyle uyumlu yapıların projesine göre, uyumlu olmayanların ise yerindeki uygulamalara göre performans analizleri yapılarak bu yapılar güvenlik sınıfına göre etiketlenmelidir.

Bir başka önerimiz: Hâlen Yapı Denetim Sistemi'nde uygulanan atama sistemi yapı laboratuvarlarında da hızla hayata geçirilerek her türlü tedbire rağmen süregelen suistimaller engellenmelidir.

Yine bir başka önerimiz: Yapı Denetim Sistemi'nde kâğıt üzerinde çalışmanın önlenmesi için tüm kontroller şantiye şefinin, yapı denetim elemanının ve gerekli olduğu durumlarda ise yapı laboratuvar elemanının taklit edilemeyecek olan parmak izlerinin bir terminale okutulmasıyla sağlanmalıdır. Bu durumda, hem fiili denetimin sağlanması zorunlu olacak hem de erken kalıp alma ve benzeri durumların oluşmasının önüne geçilecektir.

Yine bir başka önerimiz: Müteahhit tarafından bulundurulanan şantiye şefi maaş ödemeleri Bakanlık sisteminden otomatik olarak yapıldığı takdirde kâğıt üzerinde “şantiye şefliği” kavramı ortadan kalkacaktır.

Eğitim alarak lisanslandıran mimar ve ilgili mühendisler tarafından yapıların en fazla beş yılda bir kontrol edilerek vizelenmesiyle, zaman içinde yapıda oluşan kusurlar (korozyon, yapısal hasarlar ve benzeri) ve müdahaleler ortaya çıkacak, felaket gelmeden tedbir alınması sağlanacaktır. Bu kontrollerde, atamanın mutlak suretle Bakanlık tarafından yapılması önem arz edecektir. Yine, dün Sayın Bakan Bey'in bahsetmiş olduğu “Bina Kimlik Sistemi”yle çok uyum sağlayacak bu uygulamanın beş yılda bir yenilenerek denetlenmenin sağlanmış olması ayrıca önem arz etmektedir.

6306 sayılı Kanun kapsamında, parsel bazında aranan 2/3'lük çoğunlukla yapılaşmamış boş parsellerdeki yüzde 100 muvafakat hükümleri ada bazlı dönüşümün önündeki en büyük engeldir. İlgili yönetmelikte yapılacak ufak bir değişiklikle ada bazında dönüşümün önü açılmalıdır.

Yapı denetim firmalarında çalışan proje denetçilerinin mesleki yeterliliğinin olup olmadığı belli sürelerde açılacak sınavlar ve eğitimlerle sıklıkla denetlenmelidir. Yapı denetim firmalarında çalışacak her personelin ve şantiye şeflerinin yeterlilikleri mutlaka ama mutlaka sertifikalandırılmalı, mesleki bilgisi eksik teknik elemanların bu görevlerde bulunması engellenmelidir.

Belirli bir plan dâhilinde yapıların etiketlenme zorunluluğu getirilmelidir.

Şantiye şefleri mutlak suretle ilgili yapının türüne göre belirlenmeli, ilgisiz meslek disiplinlerinin şantiye şefliği yapmasının önü kapatılmalıdır.

Her yapıda “bina tamamlama sigortası” mecburi hâle getirilmeli, eğer yapılamaz ise riskli parsellerde istenen yüzde 10 teminat boş parsellerde yapılacak yapılarda yüzde 40’a çıkartılmalıdır. Bu sayede, dönüşüm daha hızlı gerçekleştirilebilir.

Mühendis ve mimarlarımız için güncel projelendirme faaliyetlerinde mesleğin geldiği noktada “eş zamanlı bina modellemesi”yle ortak bir yazılım içerisinde mimar, proje çizimini yaparken bir taraftan statik, mekanik ve elektrik projelerinin ortak sisteme işlenebildiği programalar kullanılmaktadır; bu programlarda bina fiziki olarak gerçekleşmeden önce sistemsel olarak gerçekleşen çakışmalar gözlenebilmektedir. Örnek olarak, birçok incelemede ve sosyal medyaya da yansıyan pimaş gideri için kesilen giriş manzaralarında daha proje aşamasındayken bir uyarıyla diğer proje disiplini uyararak güncelleme yapılması istenmektedir. Sahada gördüğümüz birçok uygulamada havalandırma bacaları için giriş boyutunu değiştiren ustalara gerek kalmadan çizim aşamasındayken güncellenerek mavi yakalıların sadece ustalık yapmasına ve projeye uygun davranmasına kolaylık sağlamaktadır ve yine bu bahsettiğimiz eş zamanlı bina modelleme programlarıyla, bina üzerindeki enerji dağılımı ve bu enerjinin azaltılması için çalışmalar kolaylıkla yapılabilmektedir. Aynı programlar, çizilen bu modelle, afet anında hiçbir ek yazılıma gerek kalmadan “video dosyası” formatında bina iç tasarımını 3 boyutlu olarak görmemize imkân sağlamaktadır. Bu tarz eş zamanlı bina modelleme programlarının, belirli bir geçiş süreci eklenerek zorunlu hâle gelmesi yine tavsiyelerimizden biridir.

Bir diğer önerimiz: Nasıl ki yenilenen binalarda enerji kimlik sınıfının B olması hâlinde kentsel dönüşüm kredisi desteklemelerinde faiz desteği için 50 puan, A sınıfında 100 puan indirim yapılabiliyorsa bu indirimlere yerli üretim deprem izolatörlerinin kullanılması hâlinde bir 100 puanlık daha indirim sağlanabilmesi gelecekteki yapı stokumuzun daha da dayanıklı bir hâlde olmasını sağlayacaktır.

Bir diğer önerimiz: “Kentsel dönüşüm” kapsamına girecek riskli yapılardaki kat malikleri dönüşüm sonrasında, en az kendi bağımsız bölümleri oranında yeni bir bağımsız bölüm talep etmekte; bu oranın hesaplanmasında her ne kadar tapu kaydındaki arsa payı değerleri dikkate alınsa da bu değerler kat irtifakı kurulması sırasında genelde tüm bağımsız bölümler için aynı oranda verildiğinden pratikte bu değerlerin kullanılması mümkün olmamaktadır.

Sayın Başkanım, Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu önerilerimizi bir rapor hâlinde de biraz sonra size sunacağız. Bu önerilerimizin dikkate alınması hususunda Komisyonumuzun gereğini yapacağını düşünüyoruz, zaten benzer önerileri verdik hep birlikte.

Son olarak şunu ifade etmek istiyorum: Aslında Komisyonun ilk toplantısından itibaren üzerinde en çok tartışılması gereken konulardan biri, kentsel dönüşümde finans kaynağının nasıl olabileceği veya yeni finans kaynaklarının nasıl ortaya çıkabileceği hususuydu; çok fazla üzerine gidemedik, sadece bir toplantımızda bu konuyu konuştuk.

Siz orta hasarların da ağır hasarlı olması konusunda Sayın Bakanımıza dün bir talebi ilettiniz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Belli kriterler dâhilinde.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Evet, ben de oradaydım.

Farkındaysanız -gerçi bunu hepimiz fark etmişizdir- Sayın Bakanımızın tam olarak söylemediği ama hepimizin anladığı gerçek buna uygun, yeteri kadar kaynağımızın olmadığı; aslında biz Sayın Bakanımızın -direkt olmasa da- söylemlerinden bunu çıkardık.

Bu Komisyonunda, gün sonunda, uygun bir finans kaynağının raporda yer alması ve daha sonra -ileride- Meclis Genel Kurulunda belki bir yasa teklifi olarak gündeme gelmesi durumunda da yine hep beraber bu konunun üzerine giderek bunu desteklememiz gerektiği hususunu düşünüyorum. Diğer arkadaşların buradaki ana fikri nedir bilmiyorum ama başka bir yerden parayı bulup buraya getiremeyeceğiz. Dolayısıyla kendimizi terör kadar tehdit altında hissettiğimiz bu afetler karşısında kentsel dönüşüm konusunun çözümüyle ilgili ancak kendi imkânlarımızla bu yükün altından kalkabileceğimizi düşünüyorum. İşte tam bu noktada da Komisyonumuzun raporunda da yer alacak ifadelerle Milliyetçi Hareket Partisi olarak elimizden gelen bütün çabayı ortaya koymaya hazır olduğumuzu ifade etmek istiyorum. Sizlerin önereceği her türlü teklifte -tabii tüm Komisyonun ortak uzlaşısı sağladığı takdirde- bizlerin de olduğunu buradan ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz çok teşekkür ederiz Değerli Milletvekilimize.

Ortaya koydukları öneriler gerçekten hem uygulamaya dönük hem kentsel dönüşüm ve yapı denetim sisteminin daha etkili işlemesine dönük önemli öneriler. Tabii, benzer öneriler de var ama bu noktada hepsini -biraz öncede bahsettiğim gibi- bütüncül bir anlayışla, bütün önerileri -bazıları bir süreç içerisinde birbirini peşi sıra takip edecek, bazıları birleştirilecek bir sistemin, âdeta önerilen bir sistemin parçası olacak- bu şekilde değerlendireceğiz inşallah.

Teşekkür ederiz.

Tabii, finans kaynağını artırmak için burada uluslararası kaynakları nasıl kullanabiliriz, alternatif kaynaklar nelerdir? Çok tartıştığımız, görüştüğümüz hususlar da oldu ancak tabii ki bu kaynakları aynı zamanda kendi imkânlarımızla temin etmek noktasında arayış içindeyken bir yandan da vatandaşımızın bu noktada bir farkındalık içinde olup kendi imkânlarını -var olanların tabii ki- gönül rahatlığıyla kullanabilecek noktada harekete geçmelerini sağlamak, onların işini kolaylaştırmak, onların endişeye düşecekleri ya da farklı beklenti içerisine girecekleri süreçleri daha iyi işletir hâle getirmek ve bu noktada da vatandaşımızın güvenli konutta yaşaması için kendisinin de belli oranda, kendi gücü nispetinde -var olanlar için söylüyoruz tabii- mali kaynağını kullanabilmesini sağlamak da çok önemli çünkü neredeyse 2 trilyon liraya yakın ciddi bir maliyet önümüzde duruyor.

Evet, Divan Kâtip Üyemiz Lütfi Kaşıkçı Milletvekilimize çok teşekkür ediyoruz.

Buyurun Değerli Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sanıyorum son resmî toplantımız. Öncelikle son derece verimli ve gecikmiş olan bu Deprem Komisyonunun sizin de itidalli yönetiminizle gerçekten çok verimli çalışmalara imza attığını düşünüyorum. Bu nedenle teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sağ olun, ben teşekkür ederim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Çok önemli katkılar sunuldu; her milletvekilimiz kendi uzmanlığı alanında son derece değerli katkılar sundular. Bütün milletvekillerimize, uzman ekiplerimize, emek veren herkese bu son resmî toplantıda teşekkür etmek istiyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ederiz, sağ olun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tabii, bu acıların tekrar yaşanmaması için alınması gereken önlemlerin, bu üretimlerin tozlu raflarda kalmayıp hayata geçirilmesi ve başka canların yanmaması, hem can kayıpları hem maddi hem manevi kayıpların yaşanmaması adına bu Deprem Komisyonunun yapmış olduğu tüm üretimlerin kanunlaşarak bir an önce hayata geçmesi, en önemli önceliğimiz olmalı diye düşünüyorum.

Şimdi, tabii, bizim çeşitli önerilerimiz oldu tüm bu sunumlar boyunca. Örneğin, yüzey faylanması, tehlike zonları ve sakinim bantlarının... Yani bizim için en önemlisi -evet, bina çok çok değerli- zemin ve zaten “Deprem öldürmez, bina öldürür.” diyoruz ama zemin faktörü ve fay faktörü de tabii ki en önemli şeylerden biri.

Fay yasası... Jeolojik ve paleosismolojik çalışmaların yapılarak, bu fay zonu üzerindeki yüzey deformasyonunun belirlenerek buradan mevcut yapıların derhâl uzaklaştırılması, zaten mekânsal planlama tarafından yapılmakta olan bu çalışmanın kanunlaştırılarak yasal hâle getirilmesi çok önemli çünkü imar planlarında sadece kapalı alanlar işaretleniyor -bir plan notuyla geçiliyor- ama zemine dair, faya dair herhangi bir şey olmuyor, depremselliği falan dikkate alınmıyor. Bu bağlamda, çalışmaların sadece sıra savmak ya da “Raporda bir imza bulunsun.” mantığıyla değil, gerçekten hayata geçirilmesinin sağlanabilmesi ancak yasal bağlayıcılıkla mümkün diye düşünüyorum. Bu yasaya “Fay yasası” diyoruz ama buna başka isimler de verilebilir, şart değil ama o çizgisellik üzerinde 4-5 metre ötelenmelerinin, 2-3 metre ötelenmelerinin doğrudan gerçekleşebileceği bu binaların kurtarılmasına ilişkin fay yasasının mutlaka çıkarılması gerekiyor.

İkinci bir olgu: 99 depreminde belki çok karşılaşılmadı ama artık günümüzde tsunami ve deniz içi heyelanların, depreme bağlı heyelan alanlarının belirlenmesi son derece önem taşıyor.

Mekânsal planlama ve yer seçimine esas jeolojik, jeoteknik etütlerin Avrupa Birliği normları ve uluslararası standartlar -Avrupa Birliği demeyelim sadece- uluslararası normlar bağlamında düzenlenmesi son derece önemli.

10’a yakın yasadan bahsettik; 1959 yılında yapılmış olan 7269 sayılı Yasadan tutun İmar Yasası, Kentsel Dönüşüm Yasası, Belediye Yasası ve benzeri 10’a yakın kanunun afetle ilgili olan kısımlarının ortaklaşa düzenlenmesine dair bir çalışmanın yapılması son derece önem taşıyor.

Tabii, yapı denetiminde, özellikle zemin etüt raporları yapı üretim sürecinin müstakil projesi gibi değerlendiriliyor ama ben -her zaman söylediğim gibi- yine burada söylüyorum: Temel, binadan ayrı düşünülemez. Çünkü 3194 sayılı İmar Yasası’nda da Yapı Denetimi Yasası’nda da aslında ilgili mühendisin mutlaka bu raporu hazırlayıp denetlemesine ilişkin hüküm bulunmasına rağmen, maalesef, jeolojik etütler ayrı olarak hazırlanıyor, belediyenin inisiyatifine bırakılıyor. Belediyede kaç tane jeoloji mühendisi var, bu soru işareti; birçoğunda jeoloji mühendisi çalışmıyor. Pek çok zemin etüt raporunun yerinde denetlenmediğini biliyoruz -oda Başkanlığı yapmış biri olarak söylüyorum- denetlenmesi maalesef sağlıklı yapılmıyor. Dolayısıyla bunun Yapı Denetimi Yasası’nda... Nasıl 4 temel mühendislik birimi yer alıyorsa -yer bilimi diyeyim; jeoloji dersem yanlış anlaşılıyor, sanki şöenlik yapıyormuşum gibi anlaşılıyor ama- jeoloji mühendisliğinin de mutlaka bu denetim aşamasında olması ve o raporda jeoloji mühendisinin imzasının olması, aynı zamanda yapı denetim firmasının bünyesinde olan jeoloji mühendisinin de yapım aşamasında... Mesela, İzmir Bayraklı’da gördüğümüz 23 metre fore kazık doğru mu yapılıyor, jet grout doğru mu uygulanıyor, zemin etüdü Z4 gibi bir zeminde yer altı su seviyesine ilişkin önlemler yeterince alınıyor mu? Buna ilişkin denetimlerin de yapılmasının son derece önem taşıdığını gerek Bayraklı’da gerekse de Elâzığ’da yapmış olduğumuz incelemelerde gördük. Tabii

ki yapının kalitesi kadar yetkin bir jeoloji mühendisinin yapı denetiminde denetçi mühendis olarak kılınması ve jeoloji mühendisi istihdamı zorunluluğu hem kamu kurumlarında hem belediyelerde buna ilişkin mutlaka atıf yapılması gerekir diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

Yüksek riskli alanlarda büyükşehir belediyesi bünyesinde mutlaka bir Afet Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Dairesi Başkanlığı kurulmasını önermeliyiz, bence bu Deprem Komisyonunda. Diğer belediyelerde de -büyükşehir belediyeleri dışında da- şube müdürlükleri kurulabilir. Aslında bir Afet Bakanlığının olması bu kadar sismik hareketliliğin olduğu... Deprem dışında biz geçen yıl biliyorsunuz bir çığ afetinde 5 kişiyi kurtarabilmek için 40 kişinin yaşamını yitirdiği bir olayla karşılaştık. Heyelan var, su taşkınları var, tsunami var. Pek çok jeolojik faktörün göz önünde bulundurulması için belediyelerde mutlaka bu birimlerin olması ayrıca da belki Afet Bakanlığının olması önerilebilir. Tabii, onu Genel Kurulun takdirine bırakıyorum.

Yine ülkemizde afet odaklı çalışmaların yapıldığı AFAD, Kandilli Rasathanesi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Maden Tetkik ve Arama, üniversiteler gibi pek çok kurum bu konuda çalışma yapıyor, farklı farklı çalışmalar yapıyor. İşte, İzmir depreminin büyüklüğü konusunda farklı farklı açıklamalar oldu. Tıpkı Amerika'da olduğu gibi ya da başka gelişmiş ülkelerde -Almanya çok fay zonunun üzerinde olmadığı için- olduğu gibi Jeolojik Araştırma Dairesi Başkanlığı gibi ya da Afet Daire Başkanlığı olabilir böyle bir çatı altında Türkiye Jeolojik Araştırmalar Dairesi olabilir, adı her neyse bir çatı altında toplanmasının tekrar önemli olduğunu buradan vurgulamak istiyorum.

Türkiye diri fay haritaları Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından her gün 486 diri fay tespit edilmiş ve her yıl bu artıyor. İki yılda bir nasıl binaların kontrol ediyorsak iki yılda bir bu diri fay haritasının da güncellenmesinin göz önünde bulundurulmasının önemli olduğunu düşünüyoruz. Farklı büyüklüklerin verilmesinin önüne, farklı jeolojik araştırmaların önüne bu şekilde geçilir diye düşünüyorum. Her ölçek ve türdeki mekânsal planların afet güvenliği açısından ölçeğiyle uyumlu jeolojik, jeoteknik ya da mikrobölgeleme araştırma sonuçlarına uygun hazırlanan hem imar hem de afet mevzuatının yasal düzlemde bir zorunluluk hâline getirilmesini sağlamalıyız. Mekânsal planlamaya yönelik araştırmalarda işte az önce de ifade ettiğim gibi başta deprem olmak üzere heyelan, kaya düşmesi, tsunami, tıbbi jeolojik yerleşim birimlerini etkisi altına alabilecek, risk oluşturabilecek faktörleri kapsayan çoklu tehlike yaklaşımının benimsenmesi ve yerleşime uygunluk haritalarının çoklu tehlike bakışıyla üretilmesi önemli. Her tür ve ölçekte mekânsal planlarla, afet risk azaltma planlarıyla, deprem master ve sakinim planlarına altlık oluşturacak mikrobölgeleme çalışmaları ve etütlerinin büyükşehir belediyelerinden başlamak üzere etaplar hâlinde önümüzdeki iki yıl içerisinde tamamlanmasına dönük bir çalışma yapılmalı.

Hâlen devam etmekte olan fay yasası çalışması var, İçişleri Bakanlığı tarafından yapılıyor biliyoruz. Üç ay içerisinde tamamlanarak kanunlaşması önemli bence. Bu, hem ülkemizin depremselliği hem de bunun bir parçası olan diri fayların yüzey faylanması tehlikelerinin belirlenmesine yönelik mevzuatın oluşturulması ve bu yasa bağlamında MTA'nın koordinasyonunda Türkiye Paleosismoloji Araştırma Planı hazırlanarak iki yılda tamamlanmak üzere bu konuda etüt çalışmalarına başlanması zaten Uluslararası Deprem Strateji Planı 2023'e göre öngörülmüş bir çalışma.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – UDSEP'teki eylemlerden biri.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet. Mikrobölgeleme, paleosismoloji ve benzeri araştırmalar için başta 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu, DASK Kanunu kapsamındaki gelirler ile 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun'la oluşturulan dönüşüm projeleri özel hesabındaki gelirden olmak üzere, kamu kaynaklarından yeterli ödeneğin ayrılması ve başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere ilgili kurumlara tahsis edilmesini öneriyoruz. İmar Afet Yapı Denetimi ve

Kentsel Dönüşüm Yasalarının, deprem güvenliği temelinde birbiriyle uyumlu çalışmasını sağlayacak içerik ve yapıya kavuşturulması için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı koordinasyonunda çalışmak üzere, ilgili bakanlık, meslek odaları ve akademisyenlerin katılımıyla bir komisyon kurularak altı ay içerisinde ilgili yasal düzenleme ve tekliflerin hazırlanması ve TBMM'ye gönderilmesini öneriyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Biz teşekkür ediyoruz değerli vekilimize.

Tabii, yer bilimsel etütler, risklerin belirlenmesi hem planlamada hem Deprem Bilgi Sistemi'ne ilişkin “öneriler” kısmında önemli başlıklar. O konuda da planlama sırasında mutlaka dikkate alınması... Planlama esasları içinde olan bu hususların geçmişte bize nelere mal olduğunu, maalesef, uygun olmayan zeminlerde nasıl yapılaşmaların meydana geldiğini en basitinden Bayraklı'da görmüş olduk. O yüzden...

Emeğinize sağlık Değerli Vekilim, çok teşekkür ederiz.

Biz yazılı olarak da alabiliriz. Zaten arkadaşlar, tutanaklardan da dile gelmiş bu önerileri, bu toplantı ve öncesindeki toplantılardakileri de tekrar ayıracaklar, onları da ayrıca başlıklar hâlinde düzenleyecekler.

Bedri Yaşar, Samsun Milletvekilimiz.

Buyurun Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Ben de bu son toplantıda değerli arkadaşlarımıza katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Ben şahsen verimli toplantılar yaptığımızı düşünüyorum. Hepimiz bilgilerimizi tazeledik, yeni bilgiler edindik. Ben de -sunumumda ortak şeyler olabilir ama- kendi dilim döndüğünce kendi kanaatlerim olarak size sunmak istiyorum. Bu zaten otomatikman tutanaklarda da olacak, oradan istifade edilebilir. Dolayısıyla ben kendi önerim olarak, kendi raporum olarak şimdi bunu sunmak istiyorum.

Özellikle işe baştan başlayıp deprem master planı iller bazında muhakkak yapılmalı, bunların kaynakları yoksa bununla ilgili gerekirse devlet tarafından bir kaynak aktarılmalı diye öneriyorum. Bunu, aynı şekilde, biz, zaman zaman, inşaatlar yaparken “yol kotu” adı altında belediyelerden bu hizmetleri bir şekilde alıyoruz. Her hizmetin karşılığında da bir bedel ödeniyor. Dolayısıyla bununla ilgili de zeminin durumuyla ilgili “Fay hattı üzerindedir/değildir.” şeklinde, bunun bedelini de kullanıcı belki inşaat yaparken öder diye düşünüyorum. Bu çerçevede, aktif fay hatları, imar planlarına muhakkak bu çalışmalar yapıldıktan sonra işlenmeli, artık bu saatten sonra nereden hat geçiyor, nerede fay var, nerede depremle ilgili sorun var, gündemden düşmesi gerekir diye düşünüyorum. Bu çerçevede, gerek mikrobölgeleştirme gerekse makrobölgeleştirme sistemleri de dâhil, bu işin tek elden yürütülmesi ve sonuçlandırılması lazım gelir diye düşünüyorum.

Buna paralel olarak, orta hasarlı binalarda özellikle büyükşehir ve ilçe belediyeler tarafından dönüştürülmesi için mali kaynak sağlanmalı ve istisnalar, muafiyetler getirilmelidir. Acil toplanma yerleri, afet öncesinde onaylı ve yürürlükte olan imar planlarında muhakkak gösterilmelidir. Geçici barınma alanları için öncelikle imar planlarında bu amaçla ayrılmış alanların kullanılması konusunda yer verilmelidir. Mülkiyet ve tasarruf yetkisi belediyelere ait olan acil durum toplanma ve geçici barınma alanları olası bir afet hâlinde bu amaçla uygun şekilde kullanıma hazır tutulmalıdır. 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun'da aktifliği tespit edilen fay hatları alanlarındaki dere yatakları, heyelan alanları, çığ düşme bölgelerindeki yerler öncelikle dönüşüm alanları olarak ele alınmalıdır.

Yine, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun, 3194 sayılı İmar Kanunu, 775 sayılı Gecekondü Kanunu, 5366 sayılı Kanun ve şehircilikle ilgili tüm konuların afet konusunun öncelikli alınarak yeniden yapılandırılması gerekir. Yani burada bir eş güdüm gerekiyor hem büyükşehir belediyeleri, ilçe belediyeleri, bakanlıklar, valilikler... Yine bu kanunlar da mümkün olduğunca sadeleştirilerek bir iki başlık altında yeniden ele alınmalı gerekirse bu konuyla ilgili Parlamentoya da teklif verilmelidir.

Orta hasarlı olarak tespit edilen yapılar ile 1998 yılı öncesinde ruhsatlı olarak yapılmış yapılar riskli yapı tespitine bakılmaksızın kanun kapsamında sayılmalıdır. Ayrıca bu yapıların yıkımları da idarece yapılmalıdır. Orta hasarlı olarak tespit edilen yapılar ile 1998 yılı öncesinde ruhsatı alınmış yapıların, riskli yapıların, yıkılıp yeniden yapılması için yol, su, kanal bedelleri, yapı denetim hizmet bedellerinin yüzde 25'i dönüşüm projeleri diye bir hesap açılıp oradan karşılanmalı, gerekirse bu binalarla ilgili herhangi bir harç alınmamalıdır.

Riskli alan ve yapılarda kentsel dönüşümü sağlamak için özel standartları ihtiva eden imar planı ve uygulama yapılmasına ilişkin yetki, imar planı yetkisini haiz bütün idarelere verilmelidir. Riskli yapıların tespitinde bakanlığın yanı sıra büyükşehir belediyeleri, yetkili ilçe belediyeleri, yapı maliklerine süre verilmesi, verilen süreler içerisinde yapılmaması hâlinde riskli yapı tespiti belediyeler tarafından da yapılmalı, yaptırılmalı ve gerekirse resen yıkılmalıdır.

Bakanlığın yanı sıra büyükşehirlerde rezerv yapı alanının büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen kentsel dönüşüm uygulamaları hızlandırılmalıdır. Güçlendirme projesi ve uygulama projelerinde KDV oranı sıfırlanmalıdır. Aynı şekilde özellikle dönüşüm projeleriyle ilgili KDV'nin sıfırlanması gibi, dönüşüm projelerinde kullanılan hammaddeler de KDV istisnasına dâhil edilmelidir.

Yine, yapı süresince ilgili belediyelerin belli aşamalarda yerinde inceleme vize uygulaması yaparak yapıların denetlenmesi sağlanmalıdır. Ruhsat süresince tamamlanamayan yapıların ikinci ruhsat yenilemesinde yapı denetim kuruluşlarınca yapının, inşaatın tüm projelere uygun devam ettiğinin tespit edilmesi, gerekiyorsa tadilat projesiyle birlikte ruhsat düzenlenmelidir. Yapı kullanma izin belgesi alınamayan binalarda oturuma izin verilmemelidir. Yapı izin belgesinin düzenli aralıklarla yapı denetim kuruluşları tarafından sistem üzerinden kontrolü sağlanmalıdır. Böylece izinsiz tadilatların da önüne geçilmelidir. Yıkılacak derecede tehlikeli olduğu tespit edilen yapıların ivedi olarak kamu eliyle yıkılması sağlanmalıdır. Zemin etüt raporları, yerleşime uygunluk haritalarının dikkate alınması ve afet riskine karşı alınacak tedbirler kapsamında uygulamaya ilişkin düzenlemeler detaylandırılmalıdır. Yıkımı yapılacak derecede tehlikeli yapılara ilişkin kapsam genişletilmelidir. Böylece riskli yapıların 6306 sayılı Kanunda usullere göre belirlenen tahliye ve yıkıma ilişkin işlemler belediye ve valiliklerce resen yerine getirilmelidir.

Yapının taşıyıcı sistemini değiştiren aykırılıklarda yüzde 20 oranında uygulanan idari para cezaları, yüzde 20'den yüzde 100'e çıkarılmalıdır. Yapı kayıt belgesi alınan yapıların maliklerince afet risk analizleri 6306 sayılı Kanun kapsamından Bakanlıkça lisanslandırılan kuruluşlara yaptırılarak hazırlanan raporlar, ilçe belediyelerine sunulur. Bu kapsamda, yapılar riskli yapı tespitinde, yapı maliklerince altı ay içinde güçlendirme projesi hazırlatılarak ilçe belediyesine izin için başvuru yapılır.

2000 yılından önce onaylı ve hâlen yürürlükte olan imar planında güncel zemin etütleri ve yerleşime uygunluk haritalarına uygun olarak en fazla iki yıl içinde revizyonları yapılır, riskli alanlar, rezerv yapı alanları ve riskli yapıların bulunduğu taşınmazlara ait imar planları uygulama işlerinin Bakanlıkça verilen süre içinde belediyeler veya valilikçe yapılması sağlanmalıdır.

İmar planı revizyonlarının, büyükşehir belediye meclislerinde onama süresi üç aylık imar planı değişikliği süresince farklı olarak ele alınması ve sonuçlandırılması önerilmelidir.

Kamu yatırımlarıyla mülkiyetinin tamamı veya bir kısmı kamuya ait taşınmazlar ve vakıflara ait alanlar hariç olmak üzere imar parseli üzerinden nüfus ve yapı yoğunluğu, kat adedi, bina yüksekliğini artıran plan değişiklikleri dikkatle yapılmalıdır.

Büyükşehir belediyesince yürütülen kentsel dönüşüm uygulamalarında hak sahiplerinin çoğunluğuyla uzlaşılması hâlinde ifraz, terk, ihdas ve tapuya tescil, kat karşılığı veya hasılat paylaşımı ve diğer usullerle yeniden değerlendirilmesi işlemleri resen uygulama yetkisi verilmelidir.

MTA tarafından hazırlanan haritaların ve çalışmaların yerel yönetimlere ve ilgili kuruluşlara ücretsiz harita paylaşımı konusunda 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da değişiklik yapılmalıdır.

Kamu kurumlarının “bütçe yok” gerekçesiyle karşılanamayan harita mühendisi, mimar, şehir plancıları ve diğer mühendislik hizmetleri öncelikle karşılanmalı muhakkak bu işe muhatap kamu kurum ve kuruluşlarına inşaat mühendisi, harita mühendisi, şehir plancısı, mimar gibi mühendislik hizmetleriyle ilgili elemanları kadrosunda ruhsat verdiği alan ölçüsünde eleman istihdam etme zorunluluğu getirilmelidir.

İzmir depremini büyüklüğünü AFAD 6,6 açıklarken Kandilli Rasathanesi büyüklüğü, resmi raporlarda 6,9 olarak açıklamıştır. Depremin büyüklüğü konusunda da bir söz birliği, bir ağız birliği, bir otorite birliği olmalıdır. Dolayısıyla, tek yetkilinin bu konuyla ilgili fikir beyan etmesi esas alınmalıdır.

3194 sayılı İmar Kanunu kapsamında gerçekleştirilen imar affı önemli bir tartışma konusu hâline gelmiştir. Depreme dayanıklılık konusu, kamu tarafından kontrol edilmeli ve bir an önce bu imar yasasından istifade edenlerin depremle ilgili sorunları varsa bunlar bir an önce yıkılmalıdır ve paraları da iade edilmelidir.

Özel iletişim vergisi, 1999 depreminin yaralarını sarmak amacıyla o dönemde getirilmişti. Bunu özellikle finansman boyutunda, bunun devam ettirilmesi şeklinde ayrıca ifade edeceğim. Deprem ve afetler konusu bakanlık düzeyinde tek bir elden yönetilmelidir. Aksi hâlde bilime ve teknığe aykırı olarak atılan her adım ülkemize birer toplumsal felaket olarak geri dönmektedir.

Yine, enkaz üzerine çıkma yetkisi denetlenmeli, yakasında bir akreditasyon olmalıdır. Deprem sonrası çöken binada çalışan ekipler arasında karmaşa yaşanmaktadır. Dışarıdan eğitimsiz ve yetkisiz kişilerin katılımını önlemek maksadıyla düzenleme yapılmalı. Ayrıca bir deprem politikası oluşturulmalıdır. Apartman görevlileri, bugüne kadar hep bu işin dışında tutulmuş, işin içine dâhil edilmeli.

Sigorta, DASK özellikle zorunlu hâle getirilmeli, keyfilğe bırakılmamalı. Yapıların hasar tespiti bir standart dâhilinde yapılması gerekmektedir. Yine, bu DASK kapsamında, deprem gerçekleştiği takdirde bunlar eğer kredi kullanmışlarsa DASK'tan elde ettiği gelirler otomatik olarak bu hesaplara aktarılmalı, en azından kredi boyutunda sorunları çözülmelidir.

Okullara ve öğrencilere istenmesi hâlinde AFAD ve sivil toplum kuruluşları tarafından verilen deprem konusundaki eğitimler mecburi hâle getirilmeli. AKUT'un deprem simülasyon turları depremin büyüklüğü ve depremle ilgili konular Türkiye genelinde bilgilendirme amaçlı yoğun bir şekilde, bir program çerçevesinde, hiç olmazsa 2023 yılına kadar bitirilmelidir.

İletişim, büyük önem taşımaktadır. Deprem anında aşırı yüklenmeden kaynaklanan hatlar kilitleniyor, bu yükü hiçbir şebek kaldıramıyor. Dolayısıyla bununla ilgili de gerekli tedbirlerin alınmasının raporda yer almasında fayda mütalaa ediyoruz.

Tabii, depremin üçüncü boyutu, özellikle kanunla -bu konuyla ilgili Sayın Cumhurbaşkanımızın bir çalışması olduğunu söylediniz- yani bütün bu uygulamaların, imar uygulamalarının hemen yanı başında, bir kanun çerçevesinde, bu sürecin hızlandırılmasına yönelik kanuni tedbirlerin de alınması gerekir. Özellikle son dönemde de deprem izolatörleri, artık statik hesapları da dikkate alınabilir, sadece kamu binalarında, hastanelerde, belediyelerde değil, statik açıdan hesaplara dâhil edilerek önemli binalarda özellikle alışveriş merkezleri de dâhil buralarda da kullanılabilir. Bu işin en önemli boyutlarından biri finansal boyuttur. Bu finansal boyutu çözdüğümüz takdirde bilgi, birikim, deneyim ve inşaat sektörü bu konuda hazır. Zaten bizim daha çok deprem sonrası işlemlerde ciddi bir problem görünmüyor. Devletimiz her felakette gerçekten üzerine düşeni bundan önceki felaketlerde olduğu gibi bugün de yaşadığımız felaketlerde üzerine düşeni yapıyor. Her zaman bir öncekinden daha iyi olduğumuzu ifade edebiliriz.

Bu, uzunca bir süreç, uzunca bir maraton koşusu, dolayısıyla deprem, her daim gündemde olmalı. mümkünse AFAD'ı Cumhurbaşkanına bağlamak yerine -zaten Türkiye'de her şey Cumhurbaşkanına bağlı- bununla ilgili bir bakanlık oluşturulursa bunun alt birimleri de otomatikman oluşur. Belediyelerde daire başkanlıkları oluşur, bakanlık oluşur, alt birimler oluşur. Bu iş, tek elden yürütülürse çok ciddi faydası olur ama bunu yakın planda çözemsek... Çünkü AFAD işlerinin bütçesi şu an çok sınırlı, elemanları çok sınırlı ama sorumluluk ve yükümlülük alanları inanılmaz fazla. Dolayısıyla bunun da ekonomik olarak güçlendirilmesi gerekir. Yani afet bakanlığını birinci turda gündeme getiremezsek ama afet işlerinin Cumhurbaşkanlığına bağlanarak muhakkak mali yapısının güçlendirilmesi gerekir.

Ben "Finansal olarak neler yapabiliriz?"e birkaç örnek vermek istiyorum: Özellikle, mesela merkezi bütçeden pay ayırabiliriz, belediyeler emlak vergilerini topluyorlar buradan bir pay ayırabiliriz, tapu harçlarından buraya bir pay ayırabiliriz. Yine uluslararası arenadan, uluslararası finans çevrelerinden uzun vadeli fonlardan dönüşümle ilgili bir pay ayırabiliriz. Yine özellikle burada en büyük finans kaynağı, gönüllülük esasına göre dönüşümü sağlayabilirsek bu vatandaşın kendi kaynaklarıyla bu işi yapması gerekir ki eğer biz bunu çözebilirsek bu işin yüzde 20'sini, yüzde 30'unu sadece planlamayla, kanunlarla çözersek vatandaş zaten kendi dönüşümünü yapar diye düşünüyorum.

Yine, paralel olarak finans ayağından DASK'la ilgili toplanan paralar var, "Yüzde 55." diyorsunuz, bu yüzde 80'lere, 90'lara çıktığı zaman bu fonda da çok ciddi paralar toplanacaktır. Bu toplanan paraların da zaten belli oranlarda yıllara göre, TEFE, TÜFE'YE göre artışlarla bunlar değerlendiriliyor. Zaten biz de daha çok bu kentsel dönüşümle ilgili binaları vatandaşlara satarken TEFE'yi ve TÜFE'yi esas alıyoruz. Yani kaynağa da aynı rakamı uygularsak... Şu an bildiğim kadarıyla 10 milyarın üzerinde bu fonda bir para var, bu yüzde 70-80'ler seviyesine çıktığı zaman bu rakam daha da artacaktır. Bu tür fonlarda toplanan paralar... Mesela İşsizlik Fonu da dâhil belli fonlar var. Türkiye'nin, hepimizin üzerinde mutabakatla vardığımız bir sonuç var, en az terör kadar önem vermemiz gerekiyor, "İstikbal meselesi, istiklal meselesi." diyor Sayın Bakanımız, dolayısıyla fonlarda toplanan parayı, değerlendirilmesi lazım gelen parayı başka amaçlar yerine mümkünse bunu "deprem fonu" adı altında bir fonda toplayabilirsek...

Mesela bugün savunma sanayisine belli fonlardan çok ciddi rakamlar geliyor, çok ciddi bütçeler oluşuyor. Biz bunu da destekliyoruz yani savunma sanayisinin, bugün Türkiye'nin güçlü olması lazım, hatta biz onun da bütçesini yeterli bulmamıştık, ilave bütçe önermiştik. Aynı şekilde bugün de depremle ilgili oluşabilecek her türlü bütçeye katkı vereceğimizi şimdiden ifade ediyorum. Tabii, bu el birliğiyle yapılacak bir şey. Her kurum, ferdinden, belediyesinden, valiliğinden, bakanlığından, Sayın Cumhurbaşkanımıza kadar herkesi ilgilendiren bir konu, herkesin bu konuda elini taşın altına koyması lazım geldiğini ifade ediyorum.

Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım. Benim önerilerim şimdilik bu kadar, bunlar zaten tutanaklardan da alınır. Tahmin ediyorum ki, çoğu, ortak önerilerdir arkadaşlarla beraber. Ümit ediyoruz ki amacına hizmet eder. Bu Komisyonun bu işin çözümüne yönelik bir katkısı olursa, bir nebze katkısı olursa biz de kendimizi mutlu hissederiz diyorum. Bütün arkadaşlara ve sizlere teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ediyoruz Değerli Vekilimize. Emeğine, yüreğine sağlık. İlk günden beri ilgi, alakasıyla, devamlılığıyla, katkılarıyla gerçekten Komisyonumuzda güzel bir mesai geçirdik hep birlikte. Teşekkür ediyoruz Değerli Vekilimize.

Şimdi söz isteyen, Van Milletvekilimiz Muazzez Orhan Işık.

Buyurun Değerli Vekilim.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkür ederim Başkan.

Ben de gerçekten hayati öneme sahip olan bu Komisyonun çalışmalarından dolayı katkı sunan tüm arkadaşlara, uzman arkadaşlara, konuk olarak katılan, bizlere sunum yapan arkadaşlara ve burada bizleri rahat ettirmeye çalışan personel arkadaşlara da ayrıca teşekkür ediyorum. Umuyorum ki bu Komisyonun çalışmalarının sonucu en kısa zamanda hem fiili olarak hem yasal olarak hayata geçer ve ülkemizin gerçeği olan afete, depreme karşı daha büyük acıları bir daha yaşamayız. En az zararlı bu afetleri ya da depremi atlama umuduna vesile olmasını diliyorum bu Komisyonun çalışmalarının.

Ben sadece taslak raporun konu başlıklarına yönelik bir iki tane öneri sunacağım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Sonuç ve öneriler bölümüne ilişkin rapor taslağı üzerinden... Ayrıca Ali Vekilimizle birlikte parti olarak diğer önerilerimizi yazılı olarak sunacağız. Konu başlıklarına yönelik ilk önerim: “Ülke Örnekleri” başlığında, ABD ve Japonya haricinde Şili örneğinin de yer alması gerektiğini düşünüyorum. Yani hem Şili’de konuyla ilgili, Türkçe birçok yayın ve makaleler var ve Türkiye’deki depremlerle ilgili kıyaslama da var. ABD ve Japonya’da aslında birbiriyle de örtüşmeyen örnekler var yani Türkiye’yle. Şili’nin de yer alması gerektiğini düşünüyorum.

Yine, “Toplumsal Farkındalığa İlişkin Öneriler.” başlığı altında, “Kamu Emekçilerine Yönelik Farkındalık Eğitimleri” başlığı da olmalı diye düşünüyorum. Yani diğer iş yerlerinden ayrı olarak özellikle öğretmen, polis, imam gibi meslek gruplarına deprem farkındalığı ve bilinci ve deprem sonrasında ilk yardım farkındalığı ve bilinci ayrıca belirtilmeli diye düşünüyorum.

Yine, “İncinebilir Gruplarda Deprem Bilinci” başlığı altındaki grupların netleştirilmesi gerekiyor. Yani kastedilen grup engelliler, yaşlılar, yatağa bağımlılığı süren hastalığı olanları kapsıyorsa bu gruplara ilişkin ayrıntılı açıklama olmalı.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Var, var ayrıntılı açıklama var o başlık altında, çok kapsamlı açıklama var.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Başlık altında var, başlıkta da belirtilmesi gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – O bir terim, incinebilir gruplar diye geçiyor bütün terminolojide, o yüzden başlığı o şekilde kullandık ama içeriğinde hepsini kapsıyor.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Anladım.

Evet yine, “Deprem Sonrasına İlişkin Öncelikler” başlığı altında ki başlıklara da “Kriz Yönetimi ve Koordinasyonu” eklenebilir. Bu yönüyle kendisi bir kriz hâli olan deprem sonrası durum için bu başlık öncelikli planlanmalıdır. Mevcut durum için saha birimleri, lojistik birimleri, bilgi işlem kayıt birimleri,

yardım ve destek birimleri, iletişim birimleri, sağlık ve hukuk birimleri, güvenlik birimleri ve bütün olarak bunların koordinasyonunu, bu kriz yönetiminin bileşenlerini oluşturmaktadır. Mevcut durumda bu başlıkların ve uygulamanın nasıl olduğu rapora da yansıtılmalıdır.

Bir diğer başlık da “Arama ve Kurtarma Başlığı” altında “Olağan Dışı ve Acil Durumlarda Sağlık Hizmetleri” başlığı için mevcut durum da ayrıntılı olarak belirtilirse iyi olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum, hepimize kolay gelsin.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ediyoruz Değerli Vekilim.

Önerileriniz için de teşekkür ediyoruz, emeğinize sağlık.

Şimdi Komisyon raporumuzun bu taslak içeriğindeki kısımlarda öncelikle birinci bölümde, Türkiye’nin depremselliği, deprem durumu hukuki ve kurumsal altyapısını değerlendirdikten sonra ikinci bölümde, devam eden risk azaltma çalışmaları var. Yani bugün hem mevzuatımızda hem uygulamalarımız da her alanda biraz önce bahsettiğiniz gibi sağlıktan iletişime kadar tüm uygulamaların hangi aşamada olduğu, nasıl sürdürüldüğü, hepsi ikinci bölümde ele alınıyor. Üçüncü bölümde de öncelikler var. Yani bu devam eden çalışmalar içerisinde hangi hususlar önceliklendirilmeli, hangi hususlarda sorun alanları, potansiyel sorun alanları var, buradaki öncelikten neler alınmalı, üçüncü bölümde bunu ortaya koyuyoruz, risk ve zararları azaltmaya ilişkin. Dördüncü bölümde de, o tespit ettiğimiz, zikrettiğimiz önceliklere dair öneriler getiriyoruz. Sizin bahsettiğiniz işte sağlıkla ilgili mevcuttaki tüm uygulama, tüm çalışmalar ikinci bölüm içerisinde de ele alınıyor ama başlıkların düzenlenmesinde sizin tekliflerinizi de mutlaka dikkate alacağız.

Teşekkür ediyoruz, emeğinize sağlık.

Şimdi söz isteyen Kırklareli Milletvekilimiz Selahattin Minsolmaz.

Buyurun Sayın Vekilim.

SELAHATTİN MİNSOLMAZ (Kırklareli) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; ben de son toplantımızda, son söz herhâlde Başkanım, teşekkür ediyorum öncelikle şahsınıza ve tüm Komisyon üyesi arkadaşlarımıza, tüm uzman arkadaşlara, emek veren tüm arkadaşlarımıza. Önemli bir çalışmayı yaptığımızı düşünüyorum. Gerçekten hiçbir konu, üzerinden atlanmadan tüm boyutlarıyla, çok sayıda paydaşın da gelip kendisini ifade ettiği, Türkiye’de bütün uygulamaları görebildiğimiz ve gerçekten ülkemizin geldiği nokta itibarıyla birçok alanda gurur duyabileceğimiz gelişmeler olduğuna da hep birlikte tanık olduk. Bedri Bey’in konuşmasında ifade ettiği gibi deprem anında ve deprem sonrasına ilişkin Türkiye’nin oluşturduğu kapasite, gerçekten dünyada örnek olarak alınan kapasitelerden bir tanesi. Yapmış olduğumuz İzmir ziyareti, Elâzığ ziyaretinde de gördük ki gerçekten konteyner kentlerde yaşayan insanların mutluluğu ve oradaki imkânların sonuna kadar kendilerine sunulması, kurtarma ve arama çalışmalarındaki performans ve daha sonra özellikle TOKİ’yle, belediyelerle tüm paydaşların geçici ve daha sonra kalıcı konutların inşasına ilişkin yaptığı çalışmalar çok iyi bir noktaya geldiğimizi gösteriyor. Hamdolsun, bu hepimizi gururlandırdı ama tabii ki Komisyonumuzun bütün boyutuyla... Deprem zararlarının en aza indirilmesi dolayısıyla afetten önceki kısmı da çok önemli. Birçok konuşmacı arkadaş da, buraya gelen uzmanlar da, akademisyenler de işin depremden öncesine ilişkin kısmı yani başlangıçta imar planında yer seçimi, ondan sonra imar planlarının yapılması, imar planları yapıldıktan sonra uygulanması, uygulamadan sonra binaların inşası, binaların yapılırken denetlenmesi ve binanın iskâna geçirilmesi, iskâna geçirildikten sonra iskân yani binanın işletilmesi sürecinde depremselliğe ilişkin zafiyetler doğuracak faaliyetlerin durdurulması... Ve tabii ki bu sektör önemli bir

sektör; Türkiye'nin de dünyada ilk 3'te olduğu bir alan inşaat sektörü. Buradan da bu depreme ilişkin, zararların en aza indirilmesine ilişkin bir model ihdası, buna ilişkin de bir finansmanın arkasında oluşturulabilir ve bunun sürdürülebilir olması.

Dün de Bakanımızın sunumunda gördük, aslında mevzuatsal anlamda elimizde her türlü argüman var; kanun düzleminde, yönetmelik düzleminde yapmamızı gerektiren veya bugün için bazı şeyleri engelleyen herhangi bir şey yok. Başkanım, ben birkaç hususa izninizle değineceğim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

SELAHATTİN MİNSOLMAZ (Kırklareli) – İşin imar planları boyutunun çok çok önemli olduğunu düşünüyorum ki bundan uzman arkadaşlar çok bahsetti. Bizim imar planı yapma paradigmamız, belediyelerin veya imar planını yapan idarenin imarla ilgili bir alan seçip oraya ilişkin imar planı yapma çabası ve zorlaması üzerine kurulmuş. Aslında bu paradigmanın değişmesi gerektiği, belki de bu işin başlangıcında hangi kumaştan elbise yapmamız gerektiğini doğru seçmemizi sağlayacak önemde bir yer. Çünkü imar planına başlanırken bunu tetikleyen, baskılayan unsurlar var yani şehrin mevcut alanının belki binlerce yıl önce... Çünkü büyük bir medeniyetin üzerindeyiz, onlarca medeniyetin geçtiği yerdeyiz. Hiçbir şehrimiz bugünkü teknolojiyle, bugünkü deprem algısıyla, bugünkü ölçüm teknikleriyle ve bugünkü bilimsel gerçeklerle seçilmemiş. İnsanların tek katlı yapılaştığı, deprem olsa bile depremden çok az zarar görebileceği o günkü kırsal yerleşimle, suya yakınlık, verimli tarım toprağına yakın olmak ve diğer kaynaklarla korunma güdüsü... Dolayısıyla hiçbir şehrimizin sıfırdan inşa edilmediğini biliyoruz; var olan şehirlerin etrafında kenarlaşma, onların sosyolojik ihtiyaçları, ticaret, mevcut alt yapıyı kullanma kolaylığı ve ekonomisi gibi bütün bu kriterler... Belki yüzlerce hatta binlerce yıl önce seçilmiş şehirlerin etrafında büyüme şeklinde gelişmiştir.

İzmir'e gittik, gördük. Bütün kentler böyle, benim kentim Kırklareli de böyle, İstanbul da böyle. Ama deprem öncesindeki psikolojimizle deprem sonrasındaki psikolojimize de bir bakmak lazım. İşte, İzmir'de bunu çok somut gördük. Bir depremin en değerli yerlerde, en güzel yerlerde, en güzel, estetik olarak planlanmış ama zemin olarak en yanlış yerde yarattığı acı, bizi en son, gittiğimiz yerde, şehirden kilometrelerce uzakta doğru zemini bulmaya zorlamış. İşte aslında deprem öncesi psikoloji yerine, deprem sonrasında oluşan psikoloji yerine imar planı yaparken yer seçimlerinde depremden sonra hepimizin mutabık olduğu gibi sağlam zemini aramak üzerine bir paradigma oluşması lazım. Uzatmayayım, herkes burada bu işin ustası; onun için kurumlar plan yaparken şöyle yapıyor: Yani idare bir yerde imar planı yapma çabasına giriyor ve ondan sonra kurumlardan görüş almaya başlıyor, haritalarını yapıyor ve ilgili kurumlar görüş belirterek sentez paftayı oluşturuyor. Yani nereye ne yaparız, yapamayız? Ama aslında Türkiye gibi yüzde 96'sının depremselliği sabit olan bir ülkede bence nerelerin hiç yapılamayacağını, yapılaşmaya konu dahi edilemeyeceğinin öncesinde kırmızı çizgilerin çizilmesi lazım. Yani bir kentin çeperlerinde var olan bir yerin, bu tarımsal nitelik olarak, yer altı su seviyesi olarak, jeolojik olarak, zemin dayanımı olarak yetersizse bunun zorlanmaması lazım ama bizim 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 7'nci maddesi, 8'inci maddesi ve ta 18'inci maddeye kadar imar planlarının yapılmasını ve uygulanmasını düzenleyen maddelerde ilgili idare, kent çeperlerini zorlayan bir imar planı yapma tekniğine giriyor. Dolayısıyla, İzmir'de depremden sonra oluşup sağlam zemini bize bulduran şekle hiçbir zaman gelemiyoruz. Onun için Bayraklı gibi yerler imara açılıyor, Bayraklı gibi yerler imara açıldıktan sonra da maalesef sonuçlarını konuşmak durumunda kalıyoruz. Ben işin kaynağının imar planlarının yapıldığı, yer seçimlerinin tespiti, buna ilişkin süreçlerin hukuki anlamda yeni bir paradigma oluşturularak çok ciddi bir mesafe katedileceğine katılıyorum.

Aynı zamanda Tarım Komisyonundayım, ovalara ilişkin bir düzenleme yaptık, biliyorsunuz çok önemli bir şey. Yani bir vatandaşın nerede yapılaşp -tarımsal anlamda bile olsa- yapılaşamayacağını, ilgili vatandaşın buna karar verip mülkiyeti satın aldıktan sonra ilgili idareleri zorlaması yerine -büyük ovaları ilan ettik koordinatıyla, tapusuyla ve bunu tapuya da şerh ederek- vatandaşın mülkiyet edinmeden nerede, ne yapıp ne yapamayacağını bileceği bir sistemi hem idari yönden hem de teknik yönden ve bunu da tapuyu kütüğe şerh etme metodolojisiyle inşa etmemiz lazım. Çünkü mülkiyet edinildikten sonra bunun içerisindeki yerel yönetimlerin de bir şekilde bunun karşısında durmadığını yıllarca görmüş durumdayız. Bence Bayraklı böyle bir sürecin... Yani şehrin güzel bir yerinde olması, estetik bir coğrafyaya sahip olması, oranın yapılaşamayacağını... O günkü belediye başkanı ne kadar kudretli olursa olsun, oradaki siyasi Meclis üyeleri bu konuda ne kadar bilinçli de olursa olsun, belediyenin 10 jeoloji mühendisi de olsa, bir şekilde kentin dinamikleri -ama doğru olmayan bir eksende- orayı yapılaşmaya zorluyor ve sonuçta, orada gördüğümüz o hususları yaşıyoruz.

Elâzığ'a gittik, Elâzığ'ın da bir şantiye hâline geldiğini gördük. Hamdolsun, devletimiz çok başarılı uygulamaların -ama şehrin dibinde olma derdiyle değil- çeperlerde, en son çıktığımız o zirveden baktığımız zaman muhtelif yerlerde, rezerv alanlarda, çok doğru yerlerde yapıldığını gördük. Elâzığ olsun, İzmir olsun; deprem bölgesi, faylara çok yakın ve etki alanında olan yerler ama arandığı zaman oralarda çok sağlam zeminler bulunduğunu gördük. Dolayısıyla, benim dikkat çekmeye çalıştığım hususlardan bir tanesi bu. Yani şehrin sosyolojisi, ekonomisi, ticareti ve o günkü egemen olan kültürel beklentiler değil, bilimsel beklentiler egemen olmalı ve kırmızı çizgileri çizilmiş bir alanda, belediyeler oraları teklif dahi edemeyeceği, öncesinde bir planlanamaz alanlar tespiti ama devlet eli ama bakanlık eliyle... Her ilimizde üniversitemiz var, üniversitelerin mutlak suretle bu işin içerisinde olması lazım. Mevcut şehir stoklarının... Belki her yerde inşaat mühendisliği, jeoloji mühendisliği, şehir bölge planlama, mimarlık fakültesi olmayabilir ama Cumhurbaşkanımızın talimatıyla başlatılan güzel bir uygulama var: "Kardeş üniversiteler uygulaması" Dolayısıyla birçok üniversite, kardeş üniversitesiyle beraber 81 vilayetimizi çok ciddi çalışmalar yaparak az evvel bahsettiğim bu baskılardan arı bir şekilde kentlerin mevcut imar planlarını denetleyebilir.

Yapı denetim sistemini belli bir noktaya getirdik, çok da başarılı gittiğine inanıyorum model olarak ne kadar eleştirirsek de; bence yapı sistemi iskânı da kapsayacak bir hâle getirilmeli. Bir binada asansör yapıyoruz, belli yıllarda asansörlerin periyodik kontrolü olmadan asansörün işletilmesine müsaade etmiyoruz. Yapı da çok önemli, bulunduğu bir işletmesi var; yapı denetim mekanizmasının sadece binanın iskân ruhsatı aldığı değil, iskân ruhsatı aldıktan sonra da üzerinde konuşulması lazım. Yapılarda bir muayene raporu şeklinde... İşte, yapıda hep tartıştığımız, "Kolonu mu kesildi, binada korozyon mu oldu, yer altı su seviyesi mi yükseldi, başka afet türlerinin etkisinde mi kaldı?" noktasında bu çok önemli.

Arkadaşlar, gittiğimiz Elâzığ'da ve İzmir'de gördük. En lüks semtte de, ekonominin en düşük olduğu yerde de her şey mülkiyette kilitleniyor. Yani mülkiyetine dokunulduğu zaman insanlar doğal olarak yapılacak proje ne kadar makul, mantıklı ve rasyonel olursa olsun mülkiyetin oradaki dengeleri bozduğunu görüyoruz. Onun için mülkiyete ilişkin önemli düzenlemeler yapılması gerekiyor. Mülkiyetle ilgili temel sıkıntımız... En doğru işi 18'inci maddeyi ihdas etmekle kanunlarda yaptık, adil bir uygulama. Bir planın sürdürülebilir olması için bilimsel temellerinin sağlam olması lazım, doğru zemine basması lazım, koruma alanlarını baskılamaması lazım, kentin gerçekten oluşturacağı projeksiyon nüfusa göre yapılması lazım. Şehir rantı adına, o şehrin ihtiyacı olandan daha büyük hektarlarca alanın imar planına açılmaması lazım ve dolayısıyla adaletinin sağlanması lazım. Bugüne kadar oluşturduğumuz en doğru,

adaletli model 18'inci madde uygulaması yani imar planı yapacağımız alanlarda, doğru olduğunu farz ettiğimiz yer seçimlerini doğru kabul ediyoruz. Bütün alanları hamur ederek, kentin donatı alanlarını herkesten eşit miktarda keserek orada bir imar parselleri oluşturma süreci...

Tabii ki herkes tarafından, her belediyenin bunu uygulama cesareti olmadı. Uzun yıllar klasik planlamayı uyguladık, 15 ve 16'ncı maddeye göre. Kimi yüzde 5 terk ederek binasını yaptı, kimisi yüzde 85 terke maruz kalarak yaptı ama en son yaptığımız kanun düzenlemesinde, imar planlarının 18'inci madde uygulaması yapılmadan uygulanamayacağı hükmünü kanuna dercettik; bu çok önemli, bir devrim niteliğinde maddeydi. Yani kişiler kentin külfetine ve rahmetine eşit katlanmak zorunda. Ama burada yine bence bir zayıf yüz var, o da şu: İmar planlarını yapıyoruz, 18'inci maddeyle herkesten eşit miktarda kesiyoruz, donatıdan, herkes eşit katılıyor ama emsali eşit vermiyoruz. Yani birinin parselinden yüzde 35 kesiyoruz, yüzde 20 emsal veriyoruz; birinin parselinden yine yüzde 35 kesiyoruz, 2 emsal veriyoruz. Bu da imar planlarının sonraki süreçlerde emsal adaletini sağlama adına baskılanmasını sağlıyor.

Benim bir önerimdir, kayıtlara geçmesi açısından Başkanım söylüyorum: 18'inci madde uygulamasının herkesten eşit kesinti yapılarak değil, nihayetinde eşit yapılaşma hakkını haiz kılacak şekilde değişik DOP oranlarında yapılabileceği gerçeğini de düşünmeye başlamamız lazım. Çünkü bu başka türlü adalet tesis etmiyor. Herkes camiye, yeşil alana, okula, çocuk bahçesine, yola, parka eşit miktarda veriyor ama bir tanesinin bir dönüm arsasından 20 daire çıkarken bir tanesinin 4 daire çıkıyor. Bu da kentin sonraki süreçlerde imar değişikliğine ilişkin bütün o basıncı oluşturan temel faktör oluyor; arsalar adil, binalar adil olmuyor. Buna da dikkat çekmekte çok fayda var.

Mimarlık, mühendislik bürolarımız yapı denetim gibi, nasıl orada şu kadar inşaat mühendisi, bu kadar mimar, bu kadar elektrik, makine mühendisi olması gerekiyor şeklinde ama o denetim kısmı, bir de o projeleri oluşturan, çizen, o zeminle ilk teması sağlayan bir mimarlık, mühendislik, müşavirlik ofisleri var ki orada da durumumuza çok ciddi el atılması gerektiğini düşünüyorum. Batı ülkelerine gittiğimiz zaman, çok komplike müşavirlik büroları, ölçme aletleri olan, gerçekten proje oluşturan, projeyi zemine âdeta bir terzi gibi diken hatta imar durumu verip ve hatta iskân sonrasında iskân ruhsatını veren bürolar olduğunu görüyoruz. Yani bu konuda, sadece bir inşaat mühendisinin bir büroda, bir başkasının başka bir büroda mimarlık yaparak, bir başkasının başka bir büroda elektrik projesi çizerek, müteahhidinin veya yapı sahibinin kucaktan kucağa proje taşıdığı, mimariyi çizdirip oradan inşaat mühendisine, inşaat mühendisine sathiyi yaptırıp oradan elektrik, makine mühendisine gittiği süreçlerin de doğru olmadığını düşünüyorum. Çünkü bina bir bütün, orada bütün bir aklın, bir sistemin çalışması lazım. Batı bunu böyle çözmüş. Müşavirlik ofisleri... Evet, bir serbest avukatlık bürosunda bir avukat tek başına bir davayı yürütebilir ama bir mühendisliğin, bir yapıyı sonuçta bütün olarak tesis eden, hatta peyzajıyla hatta çevresiyle hatta belediyenin altyapı uçlarıyla onu birleştirecek bir bütünsellik içerisinde olması için bütün mühendislik disiplinlerinin bir çatı altında entegre çalışması lazım. Yapı denetimde bunu kısmen başardık. Yani bir mühendislik kümesinin o binanın bütününe birbiriyle entegre olarak denetlenmesini sağladık. Yapı denetim sistemi bir model olarak alınabilir, müşavirlik ve mühendislik firmalarına bu modele uygun bir düzenleme yapılabilir.

İskân harcı çok önemli değerli arkadaşlar. Binanın ruhsatını belediye kesiyor, ruhsata kadar verilen ve kesilen harç aslında buraya götürülecek altyapıya ilişkin belediyenin yükümlendiği yüke kesilen bir bedeldir. Yani orayı imara açan bir belediyedir, arsa sahibine düzenleme ortaklık payı kadar fatura keser ama bina yapacak insana da oraya götürülecek altyapıya ilişkin bir ruhsat harcı keser ama bana göre iskân harcında belediyenin bir hakkı yoktur. İşte burada konuşageldiğimiz kaynak probleminin temelini teşkil edecek şey iskân harcıdır. İskân harcı, bu bahsettiğimiz, depremin zararlarının azaltılmasına

ilişkin süreçte en önemli kaynak olabilir. Bana göre devletin alması gereken ve tamamen bu konuya ilişkin yürütmesi gereken bir süreçtir. Sonra, belediye çevresinde yoldur, yeşil alandır, parktır yaptığı zaman harcamalara katılma payıyla -Belediye Gelirleri Kanunu'nun 95, 96 ve 97'nci maddelerinde-zaten harcamalara katılma payını alıyor.

İskân meselesinde iki şeyi düzeltmemiz gerektiği düşüncesindeyim, bu bir öneridir Başkanım: İskân harcı, merkezi olarak alınmalı ve tamamen bu kentsel dönüşüme yönetilmelidir ama iskân harcı alınırken de belediyenin belirlediği emlak rayiçleriyle değil, her bağımsız bölümün müteahhit tarafından SPK lisanslı bir değerleme şirketine her bağımsız bölüm için verdireceği bir değer üzerinden yapılmalıdır. Hem iskân harcı gerçek iskân harcı olması açısından hem de artık Türkiye'de birden fazla daire değeri konuşulmaması lazım. Krediyle alanın aldığı daire aynı binada farklı fiyattır, direkt müteahhitten satın alıp nakit alanın aldığı fiyat ayrıdır, belediyenin emlak rayiçlerinde cadde, sokak rayici ayrıdır ve bunun yarattığı sorunlar da ilerleyen süreçlerde birçok şeyi etkilemektedir. Dolayısıyla kaynağın bir tanesi de her bağımsız bölümün değerinde olması, emlak değerlerinin doğru olmasıdır. Vatandaşa gelen yük, tapu harçlarında azaltılmalıdır. Yani bir binanın 3 ayrı fiyatını vatandaşa söyletmek yerine, idareye söyletmek yerine fiyat bir tane ve doğru olmalıdır ki SPK lisanslı değerleme şirketleri artı eksi yüzde 5 oranında çok doğru fiyatları tespit ediyorlar ve onlar lisansların iptaliyle bu hususta çok ciddi yaptırımlara matuflar, aynı şekilde yapı denetimler de öyle. Dolayısıyla değer konusu doğru bir zemine oturtulursa bu işin önemli bir kaynağı hem emlak vergilerini alan belediyeler açısından hem iskân harcını alan belediye veya merkezi idare tarafından da çok ciddi bir kaynak oluşturacak boyuta da gelecektir.

İmar planlarında rezerv alan olarak -imara açmak anlamında söylemiyorum ama İzmir ve Elâzığ güzel bir örnek oldu, gözümüzle gördük- her belediyenin olası bir afete karşı bir rezerv alan etüdü yapması lazım Sayın Başkanım. Yani bugün afet olduktan sonra o telaşın içerisinde girmemesi lazım ve bundan sonraki imar planlarında -az evvel bahsettiğim gibi- yapabilirsek bunu, imar alanlarında kısıtlı bölgeleri, hiç teklif edilemeyecek bölgeleri imar planlarına, haritalara, paftalara, tapuya tescil edersek zaten imar planı yapmak durumunda olan idareler bu alanların dışında, işte İzmir'de depremden sonra bulunan, Elâzığ'da depremden sonra bulunan alanları bulmuş olacaklardır ama bunu yapamamak bile bu tip rezerv alanları belediyelere görev olarak kulumamız lazım geldiğini düşünüyorum.

Bir de son olarak Sayın Başkanım, imar planlarını yaparken haritaları yapıyoruz, zemin etütçüler yerleşime uygunluk amaçlı jeolojik, jeoteknik, geoteknik raporlar hazırlıyorlar, kurum görüşlerini alıyoruz, belli bir yapı sayısını geçerse ÇED raporunu istiyoruz, çevreye etkilerini değerlendiriyoruz, sonra imar uygulama planı yapıyoruz, imar uygulamasıyla imar parsellerini üretiyoruz, binalar ama bir şeyi atıyoruz ve Türkiye'nin en büyük enerji ve eforu altyapıya gidiyor arkadaşlar. Atıyorum, bir şehrin imar planını yapmak 1 milyon liradır, imar uygulamasını yapmak 2-3 milyon liradır, jeoloji raporları 500 bin liradır ama altyapı milyarlarca liradır. Dolayısıyla imar planlarında eksik olan üç boyutu getirmemiz lazım. Yani bir imar planı, haritasıyla, jeolojik raporuyla, ÇED'yle bir bütün olduğu kadar, altyapı planları çizilmeden onaylanması lazım. Altyapısı olmayan bir imar planı kâğıttan ibarettir arkadaşlar ve uygulanmadığını ilgili idare, zemindeki yol, kanal, içme suyu, yağmur suyu, diğer idareler, altyapıcı idareler başladığı zaman görür. Bir yolun çok kısa bir ötelenmesiyle belki milyonlarca liralık kazancı görürüz. Aslında her imar plan tadilatı da rant amaçlı değildir. Birçok imar plan tadilatı işte imar planlarının yapımı sürecinde altyapı planlarıyla birlikte yapılmadığı için daha sonra altyapının getirdiği eşikleri, mali güçlükleri açmak için bizzat belediyeler tarafından yapılmaktadır. Bence bu da devrim niteliğinde bir şey olacaktır. İmar planlarının onaylanmasını düzenleyen İmar Kanunu'nun 8'inci maddesinde nasıl "İmar planları, jeolojik haritalarıyla ve hâlihazır haritalarıyla birlikte, kurum görüşleriyle birlikte onaylanır." diyorsak "Altyapı planlarıyla birlikte onaylanır." dememiz lazım. Yani

burada bir birim harcıyorsak planlamaya, emin olun bin birim altyapıya harcıyoruz ve buna bağlı olarak da binaların işte subasman, çıkmalar, işte yer altı suları vesaire gibi konular da aslında bu altyapı planlarıyla onaylanmayan... Hatta şu an Türkiye artık o teknolojiye geldi, 3 boyutlu altyapı planlarıyla ve modellerle onaylama imkânımız var. Yine aynı şekilde, her imar planını yapan şehir plancısı müellifin bir de günün sonunda imar planını verirken teslim ettiği nasıl imar planı izah raporu var, beraberinde afet raporu da sunması lazım.

İşte burada sık sık Müzeyyen Hanım'ın dile getirdiği...

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Çok affedersiniz.

Büyükşehir Belediye Başkanlığım süreci içerisinde yeni yapılmış bir imar planını SASKİ yani Samsun Su ve Kanalizasyon İdaresi genel müdürünü gönderip “Buranın altyapısını yapalım.” diye görev verdiğimde geri dönüp de bana “Efendim, biz buraya altyapı yapamayız. Bu yamaç meyilinde, bu zemin şartlarında burada kazı yapmak, burada tesisat döşemek mümkün değil efendim. Bu planı yapan herhâlde bu araziye hiç görmedi.” dedi. Hadi gidelim şu araziye bir bakalım dedim; müthiş bir yamaç, yamacı sanki düz bir zemin gibi ele almış, oturmuş paftayı koymuş, yatay da çizmiş yolları işte vesaireyi koymuş, biz gittiğimizde arazide o altyapının yapılmasının mümkün olmadığını gördük.

SELAHATTİN MİNSOLMAZ (Kırklareli) – Bunları defalarca yaşadık Başkanım, yani uzun yıllar ben hem imar hem fen işleri müdürlüğü yaptım yani yüreğim sızladı, belediyelerin milyonlarca liralık hatta büyükşehirlerde belki milyarlarca liraya geliyor. Diyorduk ki “Şu yol burada değil de 50 metre paralelinde olsa bu yol bedava yapıldı yani çok küçük kazı dolgu maliyetleriyle, çok az sanat yapılarında yapılabilirdi ama sadece şehir plancısının, haritayı yeterince etüt etmediği için ama buna şehir plancılık bilgisi de yetmez altyapı mühendisliği ayrı bir disiplin onun da beraber çalışması hâlinde kompakt olması lazım, onun için imar planlarının eki olan bir temel vazgeçilmez proje olarak bunu getirmemiz lazım. Plan bitip tescil olduktan, onaylandıktan ona bağlı arsalar da üretildikten, tescil olduktan sonra o yolu yapmaya mahkûm oluyoruz arkadaşlar ve dolayısıyla o yolun kotundan kaynaklanan işte, diğer binaların temellerinde, diğer binaların estetiğinde bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum ve bu afet raporunun da imar planının eki bir rapor hâline getirilmesi lazım.

İşte, orada Müzeyyen Hanım'ın “Jeoloji mühendisleri, Geoteknik mühendisleri, Jeofizik mühendisleri işin başında çok etkin olmalıdır.” dediği şehir plancısı o ekibi bulur ve kurmak zorunda olur. Yani bizim anahtar maddemiz 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8'inci maddesini yeniden yazmamız lazım geldiği kanaatindeyim. Türkiye'nin bir deprem ülkesi olduğu gerçeğinin planlamayla ve arazinin yer seçiminden o imar planlarının nihai yapılaşmaya geldiği noktaya kadarki arsa ve arazi üretim sürecini düzeltmemizle çok büyük bir hareketi çok ekonomik yapabiliriz.

Bu harçlarla yapılacak düzenlemelerle de değerlemeyle gerçek değeri bulmak, SPK lisanslı şirketlerle bunu yürütme ve iskân ruhsatı harcının belediyelere değil de bu konuda kaynak ihdas edilip bu konuda çalışma yapacak merkezî idareye yönlendirilecek bir model, çok ciddi bir şey hâline gelir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Çok teşekkür ederiz.

Değerli Vekilimiz Selahattin Minsolmaz önemli katkılarda bulundu, derinlemesine bir analiz ve bakış açısı getirdi. Hem kaynak hem planlama açısından önemli önerileri için teşekkür ediyoruz, onları da mutlaka diğer önerilerle birlikte kapsamlı bir şekilde ele alacağız.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Başkanım, çok kısa...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bu konuyla ilgili çok kısaysa...

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Müsaade ederseniz.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLÜ – Buyurun.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Çok saygıdeğer Başkanım, çok saygıdeğer Komisyon üyeleri; hakikaten çok faydalı bir Komisyonda, ülkemize çok hayırlı hizmetleri konuştuğumuz özellikle deprem gibi ülkemiz gerçeğini ortaya koyan ve bu gerçeğin gereğini yapmak üzere bir aksiyon başlatmak üzere bir sürecin heyecanını birlikte yaşadığımız bir Komisyonda görev yapmaktan son derece mutluyum. Allah razı olsun bütün arkadaşlarımızın çok değerli katkıları oldu.

Efendim, Selahattin Bey'in anlatımı esnasında esinlenerek veya oradan etkilenecek iki üç cümleyle ben de bir katkımı koymaya çalışacağım. 2000'li yılların başında henüz daha çevre düzeni planı pek konuşulmuyordu yani devletimiz de daha doğrusu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı o zaman Bayındırlık Bakanlığı diyelim Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü vardı hatırlarsanız, İller Bankası vesaire imkânı olmayan birçok belediye, planlarını oraya yaptırırdı. Ben yeni belediye başkanı olmuştum, Bayındırlık Bakanlığında çalışan bir arkadaşı belediyede görevlendirmiştim birlikte çalışalım diye, arkadaş bana dedi ki “Efendim, ilk yapmamız gereken şey bir çevre düzeni planı.” “Nedir bu çevre düzeni planı?” dedim “Efendim, bütün ili, büyükşehir belediye sınırlarını planlayacağız.” dedi “Bir kere bir master planımız olacak, bir çevre düzeni planımız olacak ondan sonra diğer alt planları üreteceğiz; bu 100.000'lik plan olmadığı sürece bizim buraya yaptığımız şeylerin hiçbirisi doğru olmuyor; gidiyoruz tarım alanına plan yapıyoruz, gidiyoruz ormana plan yapıyoruz, gidiyoruz zemin şartları hiç uygun olmayan yere plan yapıyoruz bunu halletmemiz lazım.” dedi. “Nasıl yapacağız bu işi?” dedim “Bayındırlık Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğüyle, valilikle, büyükşehir belediyesiyle 3'lü bir protokol yapacağız.”

Efendim -uzatmayayım- tam üç sene o protokol gereği çalıştık, biz 1/100 binlik plan yaptık. Tabii, ben bilime, teknığe, bu planın gereğini bana anlatıp da inandıran arkadaşımızın beni yönlendirmesiyle yaptığımız bu plandan sonra, planı önümüze koyduğumuzda, bir de baktım ki plan bizi büyük oranda bağlayan, belli yerlerde kentsel planlama yapamayacağımız gerçeğini ortaya çıkaran, hareket alanımızı daraltan, hatta bunu uygulamaya kalkarsak siyaseten bunun altından kalkamayacağımız gerçeklerle beni yüz yüze getirdi. Hatta bu plan yüzünden bir yerde mahkeme kaybettik, yaptığımız planlamada “Bir dakika, sizin bir çevre düzeni planınız var, burası birinci sınıf tarım alanı, nasıl burada bu planı yaparsanız?” dedi.

Şimdi, daha sonra hatırlarsanız Çevre ve Şehircilik Bakanlığı değil de yanlış hatırlıyorsam Orman Su Bakanlığı yani Veysel Eroğlu'nun Bakanlığı zamanında bütün illerde Hükümet, çevre düzeni planı yapmaya karar verdi ve Ankara'dan yapılan bir ihaleyle bütün illere çevre düzeni plan yapmak üzere plan müteahhitleri geldi bizden işte, elimizdeki veri tabanlarını ister hâle geldiler biz dedik ki “Bizim planımız var, size planı verelim.” Aldılar bizim planın üzerine plan yaptılar, yani planı “update” ettiler diyelim, güncellediler.

Neyse anlatmak istediğim şu: Bugün bu Komisyonda aşağı yukarı üç buçuk dört aydır olan bu konuşmalarımız esnasında ortaya çıkan bir gerçek var, gelişen ve büyüyen şehirlerimizin yeni gelişme alanlarında bizim bu çevre düzeni planları içerisine koymamız gereken, mutlaka koymamız gereken bir “deprensellik” kavramı olması lazım. Çevre düzeni planlarında deprensellik kavramı pek yok, orada burası tarım alanı mı, orman mı, mera mı gibi kavramların dışında veya işte zemin suyu vesaire gibi yer altı su seviyesinin yüksekliği, birinci sınıf tarım alanı, sulak alan vesaire gibi kavramların dışında deprensellikle ilgili en ufak bir şey yok. O zaman burada, bu Komisyonumuz acaba böyle “deprem master planı” demek yerine bu çevre düzeni planlarımız içerisinde bizim deprem master planını veya deprem koridorlarında, deprem akslarını, fay hatlarını vesaireyi bu çevre düzeni planlarına

işlemek ve burada yeni bir kavramın da artık planlarımız içerisinde üst plana yani 100 binlik çevre düzeni planına dâhil edilmesi gerçeği ortaya çıkıyor mu diye düşünüyorum birlikte, herhâlde bunun yapılması lazım. Ama bu, acaba ülkemizin içinde bulunduğu şartlarda uygulanabilir bir şey mi? Biz zaten kentlerimizin gelişme alanlarını hep sınırlıyoruz, çeşitli şeylerle sınırlıyoruz işte, birinci sınıf tarım alanıyla sınırlıyoruz, merayla sınırlıyoruz, ormanla sınırlıyoruz, koruma alanlarıyla sınırlıyoruz şimdi bir başka kavram daha getiriyoruz diyoruz ki: “Burada deprem fay hattı var, buraya da kentsel gelişme alanı yapamazsın, buraya da planlama yapamazsın.” Pratik olarak bunun uygulaması var mı, yapabilecek miyiz bunu, uygulanabilir bir şey mi bu sorularını kendime sormadan edemiyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, biz teşekkür ederiz.

4/3 başlığımızda “Yer Bilimsel Etütler ve Planlamaya İlişkin Öneriler” kısmında Mekânsal Stratejik Planlarının Çevre Düzeni Planlarına ve Alt Ölçekli Planlara, Sakınım Planlarına Etkileri yaklaşık 7 farklı öneriyle ele alınmış durumda. Sizin de bahsettiğiniz hususlar bu kısımda var, ardından planın incelenmesi ve izlenmesi geliyor. İnşallah daha da şekillenecek ve birlikte paylaşacağız bunları.

Çok teşekkür ediyoruz değerli Milletvekilimize.

Şimdi, söz isteyen İzmir Milletvekilimiz Kamil Okyay Sındır.

Buyurun Sayın Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle, bu, son resmî toplantımız; belki bir gayri resmî veya bir şekilde yine bir ayara geliriz ama burada tutanaklara da girecek olan ve birlikte olduğumuz ve önerilerimizi de paylaştığımız son toplantımız belki.

Ben şahsınızda emek veren bütün Komisyon yönetimimize ve katkı koyan bütün Komisyon üyelerimize şükranlarımı sunuyorum; bizlerle birlikte bu süreçte değerli destekleri, katkıları olan yasama uzmanı arkadaşlarımıza burada emek veren tüm arkadaşlarımıza da şükranlarımı sunuyorum.

Gerçekten çok zor bir konu, çok kapsamlı, çok detaylı bir konu ve en ufak bir eksik olmadan yarına, torunlarımıza vereceğimiz hesabın aslında bir belgesi niteliğinde olan bir çalışma yapıyoruz. O nedenle herkesin azami titizlikte olduğunu görerek, müşahade ederek herkese şükranlarımı sunuyorum.

Tabii, ayrıca, Komisyonumuza gelerek bizlerle görüşlerini, bilgilerini, birikimlerini paylaşan; ülkenin geleceğine dair, insanımızın geleceğine dair o heyecanı en az bizler kadar yaşayan ve bunu da Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında umutla, heyecanla, yaşanan açılardan gelecekte bir daha yaşanmaması adına paylaşan tüm uzman, akademisyen, kurum, idari personel bize sunum yapmış olan, destek vermiş olan, katkı koymuş olan kim varsa şükranlarımı sunmak istiyorum.

Tabii, sizin yazılı veya sözlü öneriler konusunda bir şeyiniz oldu. Bazı parti gruplarımız yazılı olarak da sundular, sözlü olarak da ifade ettiler. Bizler de Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak aslında her toplantıda görüşlerimizi, düşüncelerimizi aktardık. Onlara siz şu “tüm öneriler” başlığı altındaki şey içerisinde kısmen, ismimize de atfederek ifade etmişsiniz, yer vermişsiniz ama bunları en son dün...

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Dün de Gökân Zeybek Milletvekilimiz toplantıda verdi.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Bakanın olduğu toplantıda ben de birtakım maddeler hâlinde konuları ifade ettim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, onlar da eklenecek önerilere Sayın Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Onları tekrar etmeden ben bazı şeylere bir kez daha değinmek istiyorum.

Şimdi, bir kere “Deprem değil, bina öldürür.” ifadesini artık kullanmayalım diyorum çünkü bina tek başına önemli bir unsurdur belki ama “Deprem değil, akıl ve bilim rehberliğinden uzaklaşmak öldürür.” Bu bina olur, zemin olur, başka bir şey olur, binaya sonradan yapılan müdahale olur, vesaire vesaire. Yani “Akıl ve bilim rehberliğinden uzaklaşmak öldürür.” demek daha doğru, bu anlayışla hareket etmek gerekir. Salt bina ve bina üzerinde odaklanılarak yapılacak olan... Ki öyle olmadığını söyleyebilirim çalışmanın yani onun öyle olduğu için söyleyemiyorum bunu. O nedenle bu raporun da o çok temel felsefe etrafında bir rapor hâline gelmesinin daha önemli olduğunu belirtmek istiyorum.

Şimdi, şunu söylemek isterim: Tabii, Bornova Ovası, daha doğrusu Bayraklı'daki tarım alanlarındaki yapılaşma... “Bunlara imar planlarında yer verilmiş.” gibi birtakım şeyler ortaya kondu, doğrudur. Ben o bölgede doğmuş, büyümüş birisiyim. Ege Üniversitesi 1955 yılında kurulduktan sonra 60'lı yıllarda ova üniversiteye teslim edilmiş, ovanın önemli bir kısmı üniversite yerleşkesine, 70'li yıllarda yapılaşması tamamlanmış üniversite yerleşkesinin; ovanın ortasında. Sonra Ankara Caddesi ile ovanın ortasından geçen cadde ve cadde üzerinde yine 70'li yıllarda başlayan ve çorap söküğü gibi bugüne kadar gelen bütün Bayraklı Ovası'nın yapılaşması geçmişten gelen, o dönemden gelen imar planları ve sonradan revize edilen imar uygulamalarıyla bugüne gelmiş maalesef. Yani bir yanlış yapıldı mı, o arkasından başka yanlışları da bir katar gibi getiriyor.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Maalesef.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – O nedenle bunların bir daha yaşanmaması tabii ki şeyimiz.

Bir endişemi ciddi bir endişe olarak ifade etmek istiyorum: Yerel yönetimler... Siyasi parti veya siyasetüstü bir bakışla... Yani bugün o parti, yarın başka parti, öbür gün bir diğer parti, önemli değil. Ama yerel yönetimlerin yereldeki yetkilerini... İşte, yerel yönetimlere ve belediyelere diyelim, olan güven duygusunun erozyona uğraması veya güvensizliğin bu anlamda... Bu konuda müdahaleci olmaması, önlem almaması veya yanlış imar uygulamaları veya yanlış ruhsatlandırma ve imalat uygulamaları nedeniyle yerel yönetimlere olan güven duygusu erozyona uğradıkça biz yetkiyi de oradan alıp işte, bakanlık düzeyinde hatta kimi zaman TOKİ'nin, Özelleştirme İdaresinin yetkisini kullanarak o yereldeki yetkiyi paylaşarak veya müdahale süreçlerini daha da öne çıkararak yerelliği sanki birazcık merkezileştiriyor gibi bir duruma da dönüşüyoruz. Bu ikisi arasındaki çizginin çok hassas olduğunu düşünüyorum. Bir yandan yerelin ihtiyaçları, yerelde kentin kültürü yani imarla ilgili, mimari yapılarla ilgili geçmişten gelen kültürü neyse bunların dikkate alınması, yaşam alışkanlıkları... Bunlara da azami önem verilmesi ve yerel yönetimlere bu anlamda müdahaleci süreçten de sakınmak gerekiyor. Dediğim gibi aradaki o çizgi çok önemli.

Tabii, Müzeyyen Hanım kendi görüşlerini bildirdi, çoğunlukla parti grubumuzun da görüşleri benzer doğrultuda. Bunları biz kendi aramızda bir araya getiriyoruz, ortaklaşan bir rapora girmesi... Yani aslında dileğimiz bir ek görüş, bir muhalefet şerhi falan gibi olması değil, tam tersine raporun içerisine ortaklaşan görüş olarak girmesi, o anlamda bunları da sunacağız. Onun için belki daha sonra son rapor üzerinde tekrar bir değerlendirme yapalım isterim.

Tabii, Sayın Başkanımız az önce söz alarak -sıramı da kendisine vererek- ifade etti belki ama keşke burada olsaydı ben de onunla benzer düşüncelerimi paylaşmak istiyordum. Aslında, bakın, çevre düzeni planı, evet. Çevre düzeni planları çoğunlukla ilk yapıldığında -ben de o çalışmaların içerisinde oldum o dönemlerde- mesela, İzmir'in değil de bölgenin -Kütahya, Manisa, İzmir- 100.000'lik çevre düzeni planı yapılmıştı. Onun amacı da Gediz Nehri'nin havzasında olan iller olarak çevre düzeni planı yapılmıştı -100.000 ölçekli- Çevre Bakanlığının yaptığı bir plandı o, sonra Kütahya ayrıldı o plandan. O planlar çoğunlukla böyle, havza bazında yapılan, adı üzerinde çevre düzeni ortaya koyan planlardı. Havza koruma alanlarının, havza koruma planlarının olduğunu biliyoruz; nazım imar planları, uygulamalı

imar planları... Ama bir de 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında şart koşulan arazi kullanım planları var, arazi kullanım planları 10'uncu maddede, baktım madde numarasına da. Arazi kullanım planlarının nasıl ve ne şekilde yapılması gerektiği, nelere dikkat... Yani sadece bu tarım alanları değil o kanunda, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu adı gerçi. Yani sadece tarım alanlarını belirleyen planlar değil o arazi kullanım planları; tüm kullanım fonksiyonlarını da belirleyen, arazi kullanım planlarında öngören bir kanun maddesi. Tabii, orada özel kanunlarla belirlenen, tanımlanan alanları kapsamı dışında tutuyor ama o kanundaki arazi kullanım planlarını da mutlaka bizim planlama süreçlerinde dikkate almamız ve sürecin içerisine katmamız gerekir diye düşünüyorum. Sonuç itibarıyla o "arazi kullanım planı" dediğimiz planlar bunu ifade ediyor.

Bir başka konu, evet, üç boyutlu yani daha doğrusu eğimli olan bir arazi paftaya, plana baktığımızda anlaşılabilir, o topoğrafyanın, yükseltilerin ne olduğu. Bununla ilgili ben de yaşadığım bir şeyi sizlere ifade edeyim iki cümleyle: Yani mesela, plana baktığımızda yollar var, ulaşım aksları. Ulaşım master planı yapıyor kentin. Toplu ulaşım araçlarının, otobüslerin geçtiği sokaklar arada çok kısa mesafe varmış gibi görünüyor, burada vatandaş şuradan şuraya yürüyemiyor, zor. Diyorsunuz ki: "E, ne olacak, bu kadar mesafe." Ama böyle meyilli bir arazide üç boyutlu olmayınca yapılan plan, o yaşlı teyzenin otobüse binmek için veya indikten sonra o yokuşu çıkması bekleniyor. Bunlar da kimi zaman topoğrafik bakılmadığında, üç boyutlu bakılmadığında sorun olarak karşımıza çıkıyor. Katılıyorum o anlamda yani ulaşım yolları ve erişim sorunları da yaratabiliyor.

Benim dün de ifade ettiğim gibi özellikle bu verilerin kullanımı noktasında mutlaka ortaklaşılması gerekiyor. İşte, bir yandan MTA'nın verilerine ücretle erişiliyor -bunu dün de ifade ettim- onun yerel yönetimler tarafına... Mesela TÜBİTAK MAM Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü, Kandilli, AFAD ayrı ayrı ölçümler yapıyorlar; bunlar birbirinden ayrı, bağımsız.

Deprem büyüklükleriyle ilgili uluslararası enstitülerin verilerine... Mesela AFAD "DDA" koduyla, rumuzuyla verileri giriyor, Kandilli de giriyor; biri farklı bir büyüklük veriyor, diğeri başka bir büyüklük veriyor yani kendi içimizde de çelişen durumlara neden olabilir.

Tabii, bunları yazılı olarak vereceğiz. Dün de ifade ettiğim için tekrardan sakınmak istiyorum, kaçınmak istiyorum ama tekrar söyleyeyim. Tabii ki özellikle tarımsal yapıları bir kez daha vurgulamak istiyorum; "Tarımsal yapı" derken işte "Ne olacak canım, dam yıkılsa ne olur?" değil; 100 başlık, 200 başlık çok büyük ahırlar var, kümesler var, çok ciddi anlamda tarımsal yapılar var. Bunların da mutlaka bu depremsellik ve deprem dayanıklılıklarının tespitleri ve izleme, denetleme süreçlerinde yer alması, sadece konutların ve iş yerlerinin, ticari işletme yapılarının değil, tarımsal yapıların da mutlaka bu kapsamda yer alması gerekir diye düşünüyorum.

Tabii, bu depremsellik esaslı belediyelerde norm kadro yapısının mutlaka oluşturulması... Ve "norm kadro" dediğimizde, evet, norm kadro var ama "Almıyorum, duruyor orada boş." Norm kadroyu oluşturmak başka bir şey, o kadronun dolu olmasını sağlamak başka bir şey. Norm kadrosu var ama yok; mühendis kadrosu var ama jeoloji mühendisi almamış veya jeofizik mühendisi istihdam etmiyor. Onların da zorunlu hâlde tutulacak asgari kadro unvanlarının... Çünkü norm kadrolarda genellikle mühendis kadrosu vardır; "mimar" der, "mühendis" der. Mühendisin içerisine bütün mühendislik alanları giriyor; öyle olunca da "Ya, mühendis kadrom var, ne yapacağım ben jeoloji mühendisini? İnşaat mühendisi ya da makine mühendisi alayım." diyor. O "mühendislik" unvan tanımıyla belirlenmiş norm kadroyu ve dolu hâlde oluşturulmasını belki yerel yönetimlerde sağlamak gerekir.

Çok fazla uzatmayayım. Diğer önerilerimi gerek dün gerek toplantılarda ifade ettim; bunların hepsini maddeler hâlinde de çıkardım ama sizlere yazılı olarak bireysel sunmak yerine biz parti grubumuz olarak arkadaşlarımızla bir arada hepsini bu şekilde size sunmak isteriz.

İzmir Büyükşehir Belediyesinin bir sunumunun sonunda bazı kanun değişiklikleri, yönetmeliklere ilişkin önerileri vardı.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, onlar da ilave edilecek öneriler arasına.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – İstanbul Büyükşehir Belediyemizin de...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – O da var, dün sunuldu.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Gökhan Bey dün size takdim etti sanıyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Dün sundu, bugün de elektronik ortamda paylaştı bizimle.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Dün size takdim ettiği öneriler dikkate alınırsa -ki biz raporumuzu onlara da ifade edeceğiz- güzel bir çalışma, güzel bir sonuç olacaktır.

Ben şahsınızda, emeği geçen herkese, bütün Komisyon üyelerimize -tabii, burada stenograf arkadaşlarımız da var- emeği geçen kim varsa şükranlarımı bir kez daha sunmak istiyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sizler sağ olun Değerli Vekilim, teşekkür ederiz.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bir kusur ettiysek, bir gönül kırdıysak affola.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Estağfurullah, ne demek, olur mu?

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bu, bizim kabahatimizden, kusurumuzdandır diyelim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Evet, Ali Kenanoğlu...

Değerli Vekilim, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Ben de son toplantı olması hasebiyle teşekkür etmek için söz aldım.

Görüşlerimizi grup olarak -Muazzez Vekilimin söylediği gibi- yazılı rapor olarak sunacağız. Ben de şahsınız nezdinde Komisyon yönetimimize, Komisyon üyesi vekil arkadaşlarımıza, görevli uzman arkadaşlara, Meclis çalışanlarımızın tamamına, sunum yapan kurum ve kişilere, İzmir ve Elâzığ gezilerinde bize ev sahipliği yapan hem kurumlarımıza hem de ev sahibi vekillerimize, görevli arkadaşlara bütünüyle teşekkür ediyorum.

Burada olmaktan, bu Komisyonunda bulunmaktan, böyle bir Komisyon çalışmasında imzamızın olmasından son derece memnun olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Yine, ben de bir kusurumuz olduysa affola diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Ben teşekkür ediyorum.

Abdullah Güler, İstanbul Vekilimiz...

Buyurun Sayın Vekilim.

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Ben de uzun bir müddet, 4'üncü uzatmayla beraber dört aylık süren Komisyonumuzun bu raporunun inşallah önümüzdeki dönem... Adı üzerinde deprem zararlarının öncesi ve sonrasıyla en aza indirilmesi ve daha sonrasında da alınacak tedbirlerin neler olabileceği yönünde hakikaten en geniş kesimleriyle hocalarımızdan, sivil toplum örgütlerimizden çok geniş bilgiler alındı.

İnşallah hazırlanacak raporun önümüzdeki dönemde depremle ilgili alınacak tedbirlerin veya zararların azaltılması yönünde hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ederiz.

Değerli milletvekillerimiz, 2010 yılından sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında kurulmuş depreme yönelik zararları azaltmak için tedbirlerin araştırılması amacıyla kurulmuş Komisyonumuz 10 Kasım'dan bu yana dört ay on gündür birçok kurum, kuruluş, STK, akademisyenlerle..

NECİP NASIR (İzmir) – Önceki önerilerimiz öneri olarak kabul ediliyor değil mi?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii tabii, hepsi kayıtlarda var.

Aynı zamanda vekillerimizin bize yazılı olarak da 20 Marta kadar sunacağı diğer öneriler de öneriler havuzumuz içerisinde birleştirilecek.

Dört ay on gündür çok kapsamlı bir çalışma yürüttük. Bütün milletvekillerimiz ilgi ve alakalarıyla bütün sunumlarda geç saatlere kadar devam eden, zaman zaman yorucu olan... Bir de bu süreç içerisinde Covid geçiren değerli vekillerimizin hepsine geçmiş olsun dileklerimizi tekrar edelim. Pandemi şartlarında gerçekten yoğun bir çalışma sürdürdük. Çok verimli oldu, gerçekten on yılı aşkın zamandır Türkiye'nin afet yönetimi anlamında edindiği kapasite, geliştirdiği mevzuat, uygulamalar o kadar kapsamlı bir hâle geldi ki -bunlar raporumuzun içeriğine de yansıyor zaten- bu konuda bize daha fazla çalışacak alan, daha fazla getirilecek öneri, devam eden birçok faaliyetin, birçok çalışmanın kapsamını değerlendirebilmek açısından daha fazla mesai yapmamıza sebep oldu ama çok şükür, bir milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında mesleğimizle ilgili, Türkiye'mizin en önemli meselelerinden biri olan depremlerle alakalı tedbirler alabilmek amacıyla burada katkı sunabilmiş olmak, bu çalışmada böyle bir mesai içerisinde bulunmak, bu çalışmada bulunmak gerçekten hepimiz için çok önemli. Bütün siyasi faaliyetlerimizin, Meclis çatısı altında sürdürdüğümüz yasama faaliyetlerimizin yanında kendi alanımızla ilgili böyle bir katkıyı sunabilmiş olmak gerçekten çok önemli.

İnşallah rapor çalışmalarımız nihayete erdiğinde tüm kurum, kuruluşlarımız, siyasi partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında bütün milletvekillerimiz, vatandaşlarımız ve tüm bakanlıklarımıza yönelik her alanda değişik önerileri içeren, süreçlerin hızlandırılmasına dair teklifleri, önerileri olan bir raporu birlikte son hâliyle en etkin şekilde şekillendirmiş olacağız.

Gezilerimizin çoğu da öze faydalı oldu; İzmir'de, Elâzığ'da yerinde incelediğimiz hususlar, vatandaşlarımızın dile getirdiği konular, bu noktadaki tespitler son derece faydalı oldu.

Ben bütün çalışmalarımıza katkı sağlayan milletvekillerimize, Komisyon üyesi olan, olmayan, toplantılarımıza ilgi ve alakayla, merakla katılan diğer milletvekillerimize ve Komisyonumuzda dinlediğimiz kurum, kuruluşlarımız, genel müdürlüklerimiz, bakanlıklarımızın değerli bürokratlarına, sivil toplum kuruluşlarına, akademisyenlerimize hassaten teşekkür ediyorum, çok önemli katkılar sağladılar ve ilk günden bu yana Komisyonumuzdaki yasama uzmanı arkadaşlarımıza, teknik ekipteki arkadaşlarımıza, lojistikle ilgilenen, bize her daim bu salonları hazır etmeye çalışan arkadaşlarımıza da hassaten teşekkür ediyorum. Basın mensuplarımıza, değerli stenograflarımıza hassaten teşekkür ediyorum. Çok güzel bir çalışma ortamı bulduk. Arkadaşlarımız da İzmir, Elâzığ gezilerinde her türlü organizasyonel hazırlığı yaparak en faydalı şekilde gezilerin tamamlanmasını, çalışmaların tamamlanmasını sağladılar, onlara da teşekkür ediyoruz. Ve ilk günden bugüne de değişik kurum kuruluşlardan AFAD'dan, Çevre ve Şehircilik Bakanlığından, Strateji Bütçe Başkanlığından, üniversitelerimizden bizimle beraber olan 14 uzman arkadaşımız var, onlarla daha birlikteyiz inşallah. Onların da emeğine, yüreğine sağlık. Uzun saatler boyunca bu konuda hem Komisyon çalışmalarını can kulağıyla dinleyip hem de bütün rapor yazımı noktasındaki emeklerini gösteren değerli uzmanlarımıza

da teşekkür ediyorum. Biz ziyadesiyle memnun olduk. Cenab-ı Allah böyle bir görev almayı da hep birlikte hepimize nasip etti. İnşallah sonuçları itibarıyla da güzel önerilerle en iyi tedbirleri almayı da bizlere nasip etsin diyorum. Hepinize hassaten teşekkür ediyorum.

14.45'te son ziyaretimizi Ankara Afet Koordinasyon Merkezinde gerçekleştireceğiz. 14.45'te Halkla İlişkiler binasının önünden araç hareket ediyor. Halkla İlişkiler binamızın önündeki turnikelerden hareket edecek.

Allah muvaffak etsin diyorum, tekrar görüşmek üzere. Süreçle ilgili değerlendirmelerimiz olacak. Hepinize tekrar tekrar teşekkürler ve saygılar sevgiler sunuyorum. Toplantımız sona ermiştir.

Kapanma Saati:13.52

